PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

PAMUKKALE UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

ISSN 1308 - 2922 Sayı/*Number* 7 Ağustos/*August* 2010

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Adına
Doç. Dr. Bilal SÖĞÜT

Baş Editör
Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR

İngilizce Düzeltme
Yrd. Doç. Dr. Recep Şahin ARSLAN

Hakemli bilimsel bir dergi olan PAUSBED yılda üç kez yayımlanmaktadır.
Dergide yayımlanan çalışmalardan, kaynak gösterilmek şartıyla alıntı yapılabilir.
Çalışmaların tüm sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Grafik ve Dizgi
Gülderen ÇAVUŞ ALTINTAŞ

Baskı
GENÇASLAN
Dijital Baskı Merkezi
+90 258 261 68 60

Yazışma Adresi
Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rektörlük Binası Kat: 2
Kınıklı Yerleşkesi 20070 Kınıklı – DENİZLİ / TÜRKİYE
Tel. + 90 (258) 296 22 10 Fax. +90 (258) 296 23 47
e-posta: **pausbed@pau.edu.tr**

Danışma ve Yayın Kurulu

Prof. Dr. Ceyhun Vedat UYGUR	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ramazan BAŞTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Milay KÖKTÜRK	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Rıza ERDEM	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Yasin SEZER	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. M. Yaşar ERTAŞ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Aydın SARI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nurten SARICA	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kerim DEMİRCİ	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Kamil ORHAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Recep Şahin ARSLAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkay Nuri TOK	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Saim CİRTİL	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Türkan ERDOĞAN	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Safi AVCI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Selçuk Burak HAŞILOĞLU	Pamukkale Üniversitesi

Hakem Kurulu

Prof. Dr. Aylin Görgün BARAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Aytül KASAPOĞLU	Ankara Üniversitesi
Prof. Dr. Celal ŞİMŞEK	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Hasan BOYNUKARA	Yüzüncüyıl Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet MEDER	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ	Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Nurullah ÇETİN	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Altan ÇETİN	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Himmet HÜLÜR	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. İ. Hakan MERT	Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Köksal ALVER	Selçuk Üniversitesi
Doç. Dr. Süleyman İNAN	Pamukkale Üniversitesi
Doç. Dr. Yunus BALCI	Pamukkale Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Abuzer KIZIL	Muğla Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. A.Oğuz ALP	Anadolu Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ertekin DOKSANALTI	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Haldun SOYDAL	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. İsa KIZGUT	Akdeniz Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Lale DOĞER	Ege Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKOCAK	Selçuk Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Nesime CEYHAN	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Yücel CAN	Niğde Üniversitesi

Dergimizin bu sayısına gönderilen makaleleri değerlendiren hakem kuruluna teşekkürlerimizi sunarız.

Sekreterya

Recep DURMUŞ

Azize ŞIRALI

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Aytekin BÜYÜKÖZER..... **1**
Lagina Hekate Tapınağı'nın Altyapı ve Stylobat Düzenlemesinde Uygulanan Oranlar
The Rates Which are Applied in the Infrastructure and Stylobate Settings of Lagina Hecate Temple

Bülent Cercis TANRITANIR **15**
The Woman Warrıor'da Yemek Kültürü ve Kadın
Women and Food Culture in the Women Warrior

Hande ŞAHİN..... **21**
Türkiye'de İşçi Sınıfının Gelişim Süreci ve Geçmişten Günümüze İşçi Hareketi
The Development Process of the Working Class and the Heritage of the Labor Movement from Past to Present in Turkey

Makbule EKİCİ..... **31**
Lagina Kutsal Alanında Bulunan Sikkelerin Değerlendirilmesi
Evaluation of Coins Found at Lagina Hecate Sacred Area

Mustafa BÜYÜKKOLANCI – Gökçen Kurtuluş ÖZTAŞKIN..... **39**
Selçuk-Efes Müzesi'nde Sergilenen St. Jean Kilisesi'ne Ait Korkuluk Levhaları ve Templon Arşitravları
Parapet Slabs and Templon Architraves from St. Jean Church, on Display in Selçuk-Efes Museum

Olcay ÖZKAYA DUMAN..... **51**
Tarih Bilimi ve Bilgisi Açısından Aydınlanmadan Günümüze Sorularla Tarih Felsefeleri ve Kavrayışları
Questions on Philosophy of History and ıts Concepts From the Enlightenment Period to Date in Terms of History Science and Knowledge

Serkan GÜZEL..... **71**
Meydan Gerçekliği ve Kentsel Cisimleşme
The Reality of Space and Urban Embodiment

Serkan GÜZEL – Mehmet MEDER..... **93**
Toplumsallaşma ve Bireyselleşme Çelişkisinde Öğrenci Evleri
Student's Residences in Contradiction Between Socialization and Individualization

Ünal ŞENTÜRK..... **113**
Değişen Ekonomik ve Sosyal Koşulların Bir Ürünü Olarak Karakter Aşınması
Character Corrosion as the Consequence of the Changing Economic and Social Conditions

Yasemin ER..... **125**
İsauria'da Yelbeyi Kaya Mezarı ve Süvari Kabartması
The Yelbeyi Rock-Cut Tomb in Isauria and Horseman Relief

Zübeyde ŞENDERİN..... **135**
Yusuf Atılgan'ın Canistan Adlı Romanında Bir Anti - Kahraman: Selim
An-Anti Hero in Yusuf Atilgan's Novel Called Canistan: Selim

Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Sayı 7, 2010, Sayfa 93-112

TOPLUMSALLAŞMA VE BİREYSELLEŞME ÇELİŞKİSİNDE "ÖĞRENCİ EVLERİ"

Serkan GÜZEL * - Mehmet MEDER **

Özet

Öğrencilerin yaşadıkları evlerdeki toplumsallaşma sürecinde karşılaştıkları sorunlara dikkat çeken bu çalışmada, 8 öğrenciden oluşan bir gruba Likert tutum ölçeği nicel araştırma yöntemi ve odak grubu görüşmesi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Odak grubu görüşmesinden elde edilen verilerin bulgulara dönüştürülmesinde içerik analizi ve alt teori birlikte kullanılmıştır. Ayrıca, verilerin güvenilir ve geçerliliğini artırmak için hem en fazla hem de en az kullanılan kodların içinde geçtiği her 3 bağlama (cümle/paragraf) söylem analizi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarından biri de, öğrencilerin ev içi bireysel rol dağılımında önemli sorunlarla karşılaştıkları bu evleri geri dönüşlü olarak ideal, kendim olabildiğim, özgürlük ortamı, olgunlaşma vb. gibi olumlu soyutlamalarla tanımlamasıdır.

Anahtar Kelimeler: *Öğrenci Evleri, Aile Evi, Toplumsallaşma, Farklılaşma, Bireysel Yaşam Biçimi*

"STUDENT'S RESIDENCES" IN CONTRADICTION BETWEEN SOCIALIZATION AND INDIVIDUALIZATION

Abstract

In this study, Likert attitude scale as a quantitative research method and focus group as a qualitative research method were applied to a group of 8 students in this paper which aims to highlight that students face problems in socialization process in their residences. Content analysis and grounded theory were used together in converting variables achieving from focus group into findings. However, discourse analysis, a qualitative research method, was applied to codes that take place in each three contexts (sentences/paragraphs) both used the least in order to increase the credibility and validity of the variables. One of results of this paper is that students have described their residences in which they come across important problems in domestic personal role division with positive abstractions such as ideal, feeling what I am, freedom atmosphere, maturity and so on.

Key Words: *Student's Residences, Family Home, Socialization, Differentiation, Individual Life-Style*

1. GİRİŞ

Üniversite öğrencilerinin büyük bir bölümü, çeşitli nedenlerle kendi yerleşim yerlerinin dışındaki üniversitelere gitmeyi tercih etmektedirler. Böylece, aile, akraba, çevre ve topluluk baskısından kurtulmaktadırlar. Ancak, hangi üniversiteye gideceğine özgürce karar verebilen bir öğrenci nerede kalabileceği konusunda ailesinin önerileri doğrultusunda hareket etmek zorunda kalmaktadır. Ne var ki, öğrenci evi gerçekliğini bir model haline getiren öğrencilerin önemli bir bölümü de, yurtta kalmaya hak kazanamayan öğrencilerden birkaçı ile bir araya gelip aynı evde yaşamaya başlayınca, ailesinin önerisi ve tercihi ile bir süre öğrenci yurtlarında kalan öğrenciler, ev tutma konusunda ailelerini ikna edebilmekte başarılı olmaktadır. İşte öğrencilerin asıl sorunları ortak yaşam (alanı) paylaşımı anlamına gelen bu aşamadan sonra başlamaktadır. Ancak, ortak yaşamı zorunlu kılan öğrenci evleri, Marx'ın ileri sürdüğü gibi mülkiyet veya sahip olma(ma) durumuna göre şekillenmek yerine bireysel performansa ve diğerlerini etkileyebilme yeti, beceri ve sanatına göre şekillenir. Diğerlerini etkileyebilmenin ölçütü, varsayıldığı gibi yemek yapmak, bulaşık yıkamak, temizlik yapmak, ütü yapmak, vb. gibi ev içi normlara uygun hareket etmek değil; tam tersine ön plana çıkmış bireysel bir yaşam biçiminin oluşmasıdır. Bireysel yaşam biçiminin şekillenmesiyle birlikte öncelikle

* Yrd. Doç. Dr., Serkan GÜZEL, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, DENİZLİ.
e-posta: sguzel@pau.edu.tr
** Prof. Dr., Mehmet MEDER, Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi, DENİZLİ.
e-posta: mmeder@pau.edu.tr

bir farklılaşma eğilimi belirir, daha sonra ise farklılaşan birey diğerlerinin önemli bir rol modeli (çekim alanı) haline gelir.

Öğrenci evlerindeki toplumsallaşma sürecinde öğrencilerin birebir karşı karşıya kaldıkları temel sorunları sosyolojik açıdan ele alan bu çalışmanın hareket noktası yazarların öğrencilik yıllarında geçen en az 15 yıllık süre ekonomik, iletişim, teknolojik ve kültürel olarak tamamen farklı bir küreselleşme sürecini tüketim temelinde somutlaştırmış, küreselleşme sürecindeki somutlaşma ise öğrenci evlerinin günümüzdeki sorunlarını belirgin bir şekilde değiştirmiştir. Gerçekten de, 15 yıl önceki öğrenci evlerinin sorunları hemşehrilik ve ev içi görev dağılımı bilinci temelindeki gruplaşma eğilimi iken, günümüzde daha çok özgürlüklerin kısıtlanması sorunu haline dönüşmüştür. Öğrenci evlerinin sorunlarının dönüşümünde hiç kuşku yok ki sosyolojik anlamda merkezilik ve evrensellik ilkelerine dayanan modern toplum yapısının yerellik ve özgürlük anlayışına denk düştüğü öne sürülen post-modernist toplum yapısına dönüşümü önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, daha geniş bir toplumun küçük bir profilini oluşturan öğrenci evlerinde artık, yemek yapmak, yemek yemek, çamaşır yıkamak, temizlik vb. gibi sorunlar, yerini çağdaş batı toplumlarındaki gibi içinde hazır-hızlı yemek yenen (fast food), film izlenebilen (sinema), eğlenilebilen alış-veriş merkezlerini ve çamaşır yıkanabilen bazı işletmeleri de beraberinde getirmiştir. Tüm bu gereksinimlerin "ev-dışı" ortamlarda karşılanmaya başlaması ile birlikte yaklaşık 15 yıl önce ev eşyalarının paylaşımı başta olmak üzere birlikte yemek yapma ve yeme, bulaşık yıkama, temizlik yapma, ütü yapma ve hatta ev gezmelerine gitme gibi işlevlere sahip olan öğrenci evleri, adeta bir otel ya da pansiyon işlevi ile sınırlı bir hale gelmiştir. Ortak bir yaşam kurma gereksinimi bireysel bir yaşam biçiminin gerisinde kaldığı için "ev arkadaşlığı" kavramı bile ortadan kalkmış yerine "arkadaş" kavramı kullanılır olmuştur. Gerçekten de, bireysel internet kullanımı (messenger, facebook, twitter), cep telefonlarının yaygınlaşması, öğrencilerin yaşadığı ortamdaki etkileşim istek, beklenti ve gerekliliği dikkate değer ölçüde azalmıştır.

2. YÖNTEM VE ÖRNEKLEM

Öğrenci evlerindeki toplumsallaşma eğilimindeki dönüşümü ve buna bağlı olarak öğrencilerin ev arkadaşları ile değil de arkadaşları (!) ile birebir yaşadığı sorunları ortaya koymak üzere tasarlanan bu çalışma, biri Likert tutum ölçeği temelinde nicel araştırma yöntemine; diğeri ise odak grup görüşmesi, alt teori (gömülü teori/grounded theory) ve söylem analizine denk düşen iki nitel araştırma yöntemi boyutlarına sahiptir (Punch, 1998: 31-53; Creswell, 2007: 27-32; Wellington, 2007: 16-45). Buna göre:

Her an davranışa hazır olduğu halde davranışa dönüşmeyen tutumlar, bireyin bir nesne, olay ve durum karşısında takındığı tavıra denk düşer. Her ne kadar somut bir şekilde gözlenmesi güç olsa da tutumlar en az davranış ve düşünce kadar önemlidir. Bu bağlamda öğrencilerin yaşadıkları ortamı nasıl algıladıkları ve bu algılarının herhangi bir tutum oluşturup oluşturmadığının ortaya konmasının gerekliliği açıktır. Tutumları ölçen birbirinden farklı yöntem olsa da, bu çalışma kapsamında deneklerin ön planda olduğu, katılımcıların verilen ifadelere ne ölçüde katıldığının belirlendiği ve bu anlamda bireyin kendisine ilişkin bilgiler verdiği toplamalı sıralama tekniğini içeren Likert'in Tutum Ölçeği kullanılmıştır (Hogg ve Vaughan, 2006:174-209). Bu bağlamda, öncelikle öğrenci evinde yaşayan 8 öğrenciye sorulmak üzere "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "fikrim yok", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde 5 dereceli olacak şekilde olumlu ve olumsuz yaklaşık 89 ifade belirlenmiştir. Öndeneme ve değerlendirme aşamasından sonra özellikle odak grubu katılımcılarına uygulanacağı göz önünde bulundurularak konu ile doğrudan ilgi düzeyi az olan önermeler çıkarılmıştır. Sonucunda Likert Tutum Ölçeği'ndeki 5 dereceli ifadeler rastgele sıralama tekniği kullanılarak 7 önerme ile sınırlandırılmıştır. Bunun yanı sıra, Likert Tutum Ölçeği, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini yüzeysel olarak belirleyebilecek 8 olgusal soru ile de desteklenerek bütünsel bir soru cetveli oluşturulmuştur.

Öğrenci evinde yaşayan 8 öğrenciye odak grubu görüşmesi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Odak grubu görüşmesi sırasında kayıt halinde olan video defalarca izlendikten sonra önce deşifresi yapılmış, ikinci olarak ise video-kaydı jest ve mimikleri tespit etmek için durdurularak katılımcıların beden diline ilişkin notlar alınmıştır. Odak grup görüşmesi, önceden belirlenmiş bir konu hakkında, yine önceden belirlenmiş bir grup katılımcının düşüncelerini öğrenmek için planlanmış bir tartışmalar serisi olarak

tanımlanabilir. Amaç, sağlıklı bir tartışma ortamı yaratarak araştırılan konuya ilişkin farklı bakış açıları, fikirler, değerlendirmeler ve yaşantılardan derlenen zengin bir içerik elde etmektir. Araştırılan konuya ilişkin ortak deneyim, görüş ve beklentilere sahip kişiler arasından seçilen ve genellikle 8 kişiyi geçmeyen temsili bir grupla birlikte yürütülen odak grubu çalışmasında dikkat edilmesi gereken aşamalar ön planda tutulmuştur. Bu bağlamda, odak grubu görüşmesi öncelikle titiz bir ön hazırlık sürecine dayanmalıdır (Alasuutari, 1995: 14-16; Berg, 2004: 45-58; Flick, 1998: 16-47; Lee, 1999: 21-54; Marshall, 2006: 24-26). Çalışmada bir titizlik gösterilmiş ve odak grubu görüşmesi 16 Mart 2010 tarihinde 16:15-17:45 saatleri arasında (90 dak) Pamukkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Kütüphanesi'nde gerçekleştirilmiştir. Pamukkale Üniversitesi 2. sınıf öğrencileri aynı evi paylaştıkları için ortak deneyim, görüş ve beklentilerini dile getirebilecek bir grup niteliğindedir. Örneklemin 6'sının ailesinin evi kendi mülkiyeti, 2'sininki kiradır. Örneklemin 2'si ilçeden, 4'ü kentten ve 2'si büyük kentten gelmiştir. Köy ve kasabadan gelen yoktur. Örneklemin 2'si 250'den daha az, 5'i 250-500 arası, 1'si 501-750 arası değişen oranlarda ailelerinden aylık harçlık almaktadırlar. Örneklemin 751-1000 ve 1000'den fazla ailesinden aylık harçlık gelmeyen yoktur. 2'si okul dışı zamanında bir işte çalışan, 6'sı çalışmayan bir örneklem bütünlüğü vardır. 5'i herhangi bir burs almasına karşın, 3'ü herhangi bir burs almamaktadır. Örneklemin 3'ü üç kişi, 5'i beş kişi ile aynı evi paylaşmaktadır. Yalnız kalan ve evini 5'ten fazla kişi ile paylaşan öğrenci yoktur. Grup, Y.A., A.E., S.K., İ.Y., Ç.İ., K.Ö., R.E. ve Z.Ç. grup görüşleri ile uygun ortam oluşturulmuştur.

Odak grubu çalışmasında konunun sınırlılıklarının çizilmesini ve katılımcılara yöneltilecek soruların oluşturulmasını gerektirir. Açık uçlu, genelden özele doğru düzenli bir akış izlemesi gereken ve yorum gerektiren sorular genellikle yönetici tarafından sorulur. Yine de, olabildiğince fazla sayıda katılımcıya konuşma olanağı sağlanması oldukça önemlidir (Maxwell, 2005: 59-74; Miller, 1997: 12-16; Patton, 2002: 10-15; Wolcoott, 1994: 11-26). Bu bağlamda, toplumsal bir gerçeklik olan öğrenci evlerinin diğer evlerden farklılığı çalışmanın kapsamı olarak belirlenmiştir. Bu temel sayıltıdan hareketle odak grubu görüşmesinde katılımcılara yöneltilecek sorular, bireysel görüş belirtme turu (A grubu soruları), tartışma turu (B grubu soruları) ve değerlendirme turu (C grubu soruları) olacak şekilde üç kategori olarak belirlenmiştir:

A. Genel başlangıç turu soruları:

A1. Nasıl bir öğrenci evinde olmak isterdiniz?

A2. Öğrenci evi size ne anlam ifade ediyor?

A3. Öğrenci evinin aile evinden farkı nedir?

A4. Öğrenci evindeki bir anınızı (hatıra) anlatınız?

B. Tartışma turu soruları:

B1. Arkadaşlarınız yerine göre ailenizden daha fazla baskı yapar mı?

B2. Öğrenci evi aile evi ile evlendikten sonraki ev arasında nerede yer alır?

B3. Öğrenci evi aile evindeki otorite ile evlendikten sonraki eş otoritesi arasında nerede yer alır?

B4. Geleceğin öğrenci evi nasıl olur?

B5. Öğrenci evleri bir huzur ortamı olabilir mi?

C. Genel değerlendirme turu soruları:

C1. Öğrenci evleri hakkında neler düşünüyorsunuz?

C2. Öğrenci evleri öğrenci kültürünün topluma yayılması için işlevsel bir mekanizma olabilir mi?

C3. Hergün okula gidip gelmeseydiniz, bu içinde yaşadığınız eve öğrenci evi diyebilir miydiniz?

Odak grubu çalışması, görüşmeye başlamadan önce araştırmanın amacının ve kapsamının katılımcılara açıklanmasını gerekli kılar (Morgan, 1988: 12-16). Odak grubu görüşmesine başlanmadan haftalar önce öğrencilerin zaten içinde yaşadıkları bir gerçeklik olan öğrenci evlerinin nitelikleri ve buna bağlı olarak öğrenci evlerinin diğer evlerden ayırıcı özelliklerinin neler olabileceğine ilişkin bir odak grubu görüşmesi gerçekleştirileceği ilgili öğrencilere duyurulmuştur. Bunun için öğrenci evleri gerçekliğinin gerçek bir aktörü olan öğrencilerin deneyim, görüş, yorum ve öndeyilerine başvurulacağı belirtilmiştir.

Odak grubu çalışması son olarak fikirleri araştırma, hakem, zorlayıcı, katip, terapist ve bilgisiz yönetici rollerinden biri veya birkaçını üstlenecek bir yönetici ile not alan, soru soran, her turda sözlü özet sunan ve çalışma sonrası değerlendirme yapan asistan olmak üzere iki kişi tarafından yönetilmeyi gerekli kılar. Üstelik, odak grubu görüşmesinin akışına göre yönetici daha önceden seçmiş olduğu rolü genişletebilir ya da değiştirebilir. Bu odak grubu görüşmesi kapsamında, belirli bir bilgi seviyesinde olan katılımcıların görüşlerini ve bakış açılarını anlamayı ve katılımcıların bilgilerini paylaşmalarını önemseyen "fikirleri araştıran" ve herkese eşit uzaklıkta olmayı, karşıt görüşler arasında denge kurmayı önceleyen "hakem yönetici" rolleri üstlenilmiştir. Asistan ise, not alma, soru sorma, sözlü özet ve çalışma sonrası değerlendirme gibi işlevleri odak grubu görüşmesi boyunca titizlikle yerine getirmiştir (Baş ve Akturan, 2008: 103-109).

Odak grubu görüşmesinde verilerin analizi oldukça önemli bir yer tutar. Söylenenlerin sıklık derecesi ve buna bağlı olarak kategorileştirilmesine dayanan içerik analizi, her türlü sözel ve yazılı verinin araştırma problemini aydınlatacak şekilde sınıflandırılması, özetlenmesi, veriler içerisindeki belirli değişkenlerin veya kavramların ölçülerek anlamlandırılması amacıyla kategorilere ayrılması işlemidir. Bu araştırma yöntemi ile çok sayıda metnin içindeki ortak yönler daha da belirginleştirilir. Buna göre odak grubu görüşmesi boyunca işlemde olan video kaydı, görüşmeden hemen sonra iki şekilde çözümlenmiştir. Öncelikle konuşmalar yazıya dökülmüştür. Bu işlem bittikten sonra aynı kayıt baştan izlenmiş ve katılımcıların görüşlerini ifade etmesi esnasında takındığı tavır ve vücut dillerinin yanı sıra ifadelerin bağlamı (daha öncekinden etkilenme ve bir sonrakini etkileme düzeyi) tespit edilmeye çalışılmıştır. Böylelikle, veriler içerik analizinde kullanılmaya elverişli hale getirilmiştir. Odak grubu görüşmesinden elde edilen verilerin bulgulara dönüştürülmesinde içerik analizi ve alt teori bir arada kullanılmıştır. Burada odak gurubu görüşmelerinden elde edilen kavramların/verilerin sıklık ve yoğunluk derecesine göre oluşturulan açık, aksiyal ve seçici kodlama aşamaları ile birlikte alt teori nitel araştırma yönteminin uygulandığını vurgulamak gerekmektedir (Glaser, 2002: 25-27; Parry, 1998: 92; Glaser and Strauss, 1967; Cutcliffe, 2000: 1479-1480; Arık, 1992: 119). Üstelik, odak grubu görüşmelerinde katılımcıların sadece ifadeleri değil aynı zamanda "neyi nasıl ifade ettikleri"nin önemi göz önünde bulundurularak, katılımcıların beden diline ilişkin video-kayıtları deşifresinden bazı kesitlere de yer verilmiştir. Odak grubu görüşmesi nitel araştırma yönteminin amacına uygun olarak video kayıtları birkaç kez izlenerek özellikle tartışma turunda kimin ne kadar söz aldığı ve ne kadar odak olduğu da belirlenmiştir.

Odak grubundan sonra bu çalışmada kullanılan ikinci nitel araştırma yöntem alt teoridir. Veriler-kavramlar ve kavramlar arasındaki karşılıklı ilişkiler üzerine temellenen alt teori yönteminde, kavram, araştırma verisinde gömülü sosyal olgu olarak tanımlanmaktadır. Kavramların yaratılması veya oluşturulması bu yöntemde oldukça önemlidir. Bu da birçok olay ya da olgunun dikkatli bir şekilde karşılaştırılmasını gerektirmektedir. Alt teoride araştırma sonucunda olguların veya tanımlamaların içine gömülü olan gerçekliğe ulaşılma çabası ön planda olduğu için diğer nitel araştırma yöntemlerinden farklı olarak kavramlar araştırmacı tarafından geliştirilmelidir. Aslında alt teorinin temel amacı sosyal araştırmalarda toplanan veriler temelinde teori geliştirmektir. Alt teorinin bu anlamda tümdengelim ve tümevarım düşünme öğelerinin sentezi ve buna bağlı olarak veriden teori yaratma çabası olduğu ileri sürülebilir (Backman and Kyngas, 1999: 149; Corbin, and Strauss, 1990: 11-13)

Odak grubu ve alt teoriden sonra bu çalışmada kullanılan bir başka nitel araştırma yöntemi ise söylem analizidir. Söylem analizi, mesajı verenin mesaj alıcısını yönlendirmek istemekteki gerçek amacı/hedefini belirginleştirecek ve buna bağlı olarak söylem önerilenler doğrultusunda yeniden yapılandırılacaktır. (Phillips, 2002: 19-25; Aziz, 2008: 137-141; Baş ve Akturan, 2008:36). Açık kodlama listesindeki en fazla ve en az tekrarlanan kodların içinde geçtiği bağlama (cümle/ifade) basit rastgele örnekleme tekniğine göre söylem analizi uygulanmıştır. Bu bağlamda veri dosyalarında en az (1 ve 2 kez) ve en fazla tekrar eden (77, 66 ve 51 kez) kodların içinde geçtiği bağlama (cümle/ifade), MAXQDA 10 paket programının analiz menüsündeki metin geri çağırma işlemine göre listelenmiş/sıralanmıştır. Basit rastgele örnekleme tekniği ölçütünde bu kodlardan en fazla tekrar edenlerden her 65. bağlam (cümle/ifade), en az tekrar edenlerden her 23. bağlama (cümle/ifadeye) söylem analizi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bu iki ölçüt, öte

yandan, sadece mesajın içkin özelliklerini değil aynı zamanda mesajın nasıl (heyecanlı, agresif, durgun, üzgün, hangi jest ve mimikler kullanılarak, hangi ses tonu ile, kimden etkilenerek, vb. gibi) gönderildiğinin çözümlemesini de dikkate değer ölçüde kolaylaştırmıştır.

3. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizi, Likert Tutum Ölçeği, odak grubu görüşmesi, söylem analizi verilerinin bütünsel değerlendirmesinden oluşmaktadır. Likert Tutum Ölçeği ölçümlerinin sonucu, en üst değer olan 315 ile en düşük değer olan 63 arasındaki 165 değerine denk düşmektedir. Bu, katılımcıların yaşadıkları ortama ilişkin görüşlerinin ne tam anlamıyla olumlu ne de tam anlamıyla olumsuz olmadığı, ancak olumsuzdan çok olumlu görüşlerinin olduğu anlamına gelir.

Verilerin kodlanması nitel verilerin organize edilmesinde önemli kolaylık sağlar. Kodlama sürecinde araştırmacının, araştırma sorularını ya da araştırmanın kavramsal çerçevesini dikkate alması ve bu çerçevede verilerin içinde ne arandığının sürekli farkında olunması gerekir. Verilerin kodlanması süreci, genelde araştırmacının veri setini birkaç defa okumasını ve ortaya çıkan kodları değerlendirmesini ve kodlar üzerinde çalışmasını gerektirir. Sahadan elde edilen verilerin derinliğine ve kapsamına göre ortaya çıkan kodların sayısı değişebilir (Gubrium, 1988). Odak grubu görüşmesi ve söylem analizi nitel araştırma yöntemlerinin analizi, ülkemiz sosyal bilimlerinde henüz çok yaygın kullanım alanı olmayan MAXQDA 10 (The art of Text Analysis) paket programı uygulamasına dayanmaktadır. Bu program özellikle hangi verilerin ve/ya da kavramların kod listesine alınacağını belirlemede üstün işlevli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, öncelikle, odak grubu görüşmesinin genel başlangıç turunda 8 katılımcının sırayla 4 ayrı soruya ilişkin görüşleri genel başlangıç-1,2,3,4 olacak şekilde 4 dosya halinde MAXQDA 10 paket programına aktarılmıştır. İkinci olarak, odak grubu görüşmesinin müdahalesiz tartışma içeren turunda 8 katılımcının 5 ayrı soruya ilişkin görüşü, tartışma turu-1,2,3,4,5 olacak şekilde 5 dosya halinde MAXQDA 10 paket programına aktarılmıştır. Son olarak, odak grubu görüşmesinin genel değerlendirme turunda 8 katılımcının sırayla 3 ayrı soruya ilişkin görüşleri genel değerlendirme-1,2,3 olacak şekilde 3 ayrı dosya halinde MAXQDA 10 paket programına aktarılmıştır. MAXQDA 10 paket programına aktarıldıktan sonra veri dosyaları defalarca okunarak öğrenci evi kavramsal çerçevesinin temel bileşenlerini oluşturabilecek kodlar belirlenmeye çalışılmıştır. 99 koddan oluşan açık kodlama listesi oluşturulduktan sonra MAXQDA 10 paket programının analiz menüsündeki sözlüksel arama ve genişletilmiş sözlüksel arama menüleri kullanılarak kodların frekansları bulunmuştur. Kod frekansları yükle menüsü ile masaüstüne gönderilmiş çıktısı alındıktan sonra alt kategorilere, kategorilere ve oradan da seçici-merkezi kategorilere dönüştürülmüştür.

Altteorinitel araştırma yönteminin uygulamasında etkin bir şekilde kullanılan içerik analizi, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve kategorilere ulaşabilmede işlevsel bir rol oynar. Bu bağlamda, temel kalkış noktası kavramlar olan içerik analizinde amaca bağlı olarak belirli obje, olay, kişi, eylem ve fikirlere göndermeler yapılarak oluşturulan gönderimsel birimleştirme (referential units) tekniği kullanılmıştır. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bu bölümler araştırmacı tarafından isimlendirilir, diğer bir ifade ile kodlanır. Elde edilen kodların listelenmesi, verilerin analizinde işlevsel bir görev görür. Verilerin kodlanması, daha önceden belirlenmiş kavramlara göre, verilerden çıkarılan kavramlara göre ya da genel çerçeve içerisinde elde edilen kavramlara göre üç çeşide ayrılır (Tavşancıl ve Aslan 2001: 45-46; Tavish and Pirro, 1990: 252; Weber, 1985: 15-32; Altheide, 68-71): Tablo-1'den de anlaşılabileceği gibi bu çalışma kapsamında, verilerin satır satır okunması ve çalışmanın amacı doğrultusunda önemli boyutların saptanması, ortaya çıkan anlamları belirli kodlara çeviren kod listesinin oluşturulması ve bu kod listesinin evriminden kavramsal bir yapı meydana getirilmesini önceleyen "verilerden yola çıkılarak yapılan kodlama" çeşidi kullanılmıştır.

Tablo-1: Açık kodlama

No	Kodlar	Kullanım sıklığı
1	Kendi(m)	77
2	Arkadaş	66
3	Aile evinden farklı	51
4	Ortam	28
5	Zaman kavramı	28
6	Rahat	20
7	Aileden bağımsızlık	19
8	Yemek	18
9	Hayat	14
10	Bura(sı)	13
11	Apart	12
12	Temizlik	11
13	Sorumluluk	10
14	Sıkıntı	8
15	Üniversite	8
16	Bulaşık	8
17	Geç saatte dışarı çıkmak	7
18	Ora(sı)	7
19	Hazır olmama	7
20	Mutluluk	7
21	Planlama	6
22	Aile evi	6
23	Düzen	6
24	Mekan	6
25	Mülkiyet	6
26	Saygı	6
27	Kültürel etkileşim	5
28	Özlenen yer	5
29	Çay	5
30	Pilav	5
31	Anlayış	5
32	Olgunlaşma	5
33	Evi paylaşmak	4
34	Korku	4
35	Karşılaştırma/kıyas	4
36	Hasta olmak	4
37	Alışkanlık	4
38	Bireysel baskı	4
39	Karışık	3
40	Çamaşır	3
41	Kalabalık	3
42	Huzur	3
43	Ev arkadaşı	3
44	Sınav	3
45	Doğum günü	3
46	Sosyalist toplum	3
47	Zorluklar	3
48	Paylaşım	3
49	Törpüleme	3
50	Güneş	2
51	Sivrilme	2
52	Kırılmak	2

Tablo-1: Açık kodlama'nın Devamı

53	Hamarat	2
54	Mükemmel	2
55	Zaman kaybı	2
56	Kültür baskısı	2
57	Fatherbank	2
58	Kırılmak	2
59	Yemek yapmak	2
60	Makarna	2
61	Katlanmak	2
62	Duygusal	2
63	Kahve	2
64	Güvenlik	2
65	Sakin	2
66	Rahatsız	2
67	Güvenilir	2
68	Göze batma	2
69	Kişiselleşme	2
70	Zenginlik	2
71	Kendi ayakları üzerinde durmak	2
72	Yemek kültürü	1
73	Yemek saati	1
74	Apart	1
75	Kendim olabilmek	1
76	Kendini tanıma	1
77	Özerklik	1
78	Kafa dengi	1
79	Aile sıcaklığı	1
80	Gürültü	1
81	Serbestlik	1
82	Büyük ev	1
83	Bağımsızlık kazanma	1
84	Zaman kazanma	1
85	Kira(lamak)	1
86	Yolunu bulmak	1
87	Öğrenci kültürü	1
88	Kütüphane	1
89	Oyun	1
90	İdeal	1
91	Yapay (ben)	1
92	Yapılanma	1
93	Ailenin değeri	1
94	Ev sahibi	1
95	Kültür çatışması	1
96	Benlik	1
97	Hoşgörü	1
98	Aile desteği	1
99	Yemek saati	1

*Araştırılan ortam öğrenci evi olduğu için öğrenci evi kelime grubu kod listesinin dışında tutulmuştur. Öğrenci evi kelime grubu 72 kez kullanılmıştır.

Tablo-1'deki açık kodlama sistemine göre, odak grubu görüşmesinde öğrenciler 77 tekrar ile en çok "kendim" kodunu kullanmışlardır. İkinci en çok kullanılan kod 66 tekrar ile "arkadaş" kodudur. Üçüncü en çok kullanılan kod 51 tekrar ile "aile evinden farklı" kodudur. 28 tekrar ile dördüncü en çok kullanılan kodlardan biri "ortam", diğeri ise "zaman kavramı"dır. "Rahat" kodu 20 kez, "aileden bağımsızlık" kodu 19 kez, "yemek" kodu 18 kez, "hayat" kodu 14 kez, "bura(sı)" kodu 13 kez, "apart" kodu 12 kez, "temizlik" kodu 11 kez ve "sorumluluk" kodu 10 kez kullanılmıştır. "Sıkıntı", "üniversite" ve "bulaşık" kodları 8'er kez; "geç saatte dışarı çıkmak" ora(sı), "hazır olmama" ve "mutluluk" kodları 7'şer kez tekrarlanmıştır. 6'şar kez tekrarlananlar, "planlama", "aile evi", "düzen", "mekan", "mülkiyet" ve "saygı" kodlarıdır. "Kültürel etkileşim", "özlenen yer", "çay", "pilav", "anlayış" ve "olgunlaşma" kodları 5'er kez tekrarlanmıştır. 4'er kez tekrarlanan kodlar "evi paylaşmak", "korku", "karşılaştırma/kıyas", "hasta olmak", "alışkanlık" ve "bireysel baskı" kodlarıdır. "Karışık", "çamaşır", "kalabalık", "huzur", "ev arkadaşı", "sınav", "doğum günü", "sosyalist toplum", "zorluklar", "paylaşım" ve "törpüleme" kodları 3'er kez tekrarlanmıştır. 2'şer kez tekrarlanan kodlar "güneş", "sivrilme", "kırılmak", "hamarat", "mükemmel", "zaman kaybı", "kültür baskısı", "fatherbank", "yemek yapmak", "makarna", "katlanmak", "duygusal", "kahve", "güvenlik", "sakin", "rahatsız", "güvenilir", "göze batma", "kişiselleşme", "zenginlik" ve kendi ayakları üstünde durmak" olarak karşımıza çıkmaktadır. "Yemek kültürü", "yemek saati", "apart", " kendim olabilmek", "kendini tanıma", "özerklik", "kafa dengi", "aile sıcaklığı", "gürültü", serbestlik", "büyük ev", "bağımsızlık kazanma", "zaman kazanma", "kiralamak", "yolunu bulmak", "öğrenci kültürü", "kütüphane", "oyun", "ideal", "yapay", "yapılanma", "ailenin değeri", "ev sahibi", "kültür çatışması", "benlik", "hoşgörü", "aile desteği" ve "yemek saati" kodları 1'er kez tekrarlananlar arasındadır.

Tablo-2: Aksiyal Kodlama: Alt kategori-kategori ilişkisi

Alt kategori	Kullanım Sıklığı	Kategoriler	Kullanım Sıklığı
Evin sosyal koşulları	119	Ev yaşamı	191
Evin fiziki koşulları	25		
Ögeler/nesneler	35		
Mülksüzlük	12		
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
Ev içi sosyal ilişkiler	94	Toplumsallaşma	177
Karşılaşılan güçlükler	20		
deneyim	15		
performans	8		
Ev içi normlar	35		
Ev içi eğlence etkinlikleri	5		
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
Bireysellik	64	Farklılaşma	144
Denetime direnç	8		
Duygusal tepkiler	25		
Zaman kullanımı	47		
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
Mükemmel	2	Soyutlamalar	85
Hayatın kendisi	14		
İdeal	1		
Zenginlik	2		
Yapay	1		
Aile evinden farklı	51		
Ora(sı)	7		
Bura(sı)	7		
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
Sınav	3	Baskı	10
Ev sahibi	1		
Bireysel baskı	4		
Kültür baskısı	2		
xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx			
Alışkanlık	4	Yaşam biçimi	7
Yemek kültürü	1		
Yolunu bulmak	1		
Öğrenci kültürü	1		

İkinci olarak benzer kodları aynı alt kategoride toplayan aksiyal kodlama aşamasına gelinir. Aksiyal kodlamada alt kategorilerin kategoriler ile ilişkilendirilebilmesi oldukça önemlidir. Böylece, alt kategorilerin oluşturduğu kategoriler test edilmiş olur. Aksiyal kodlama işleminin kaç aşamalı olacağı bir anlamda alt kategorilerin sayısına ve kategorilerin merkezileşme yetisine bağlıdır. Bu bağlamda, Tablo-2'deki aksiyal kodlama Tablo-1'deki açık kodlamanın alt kategorileştirilmesi ile elde edilmiştir. Buna göre, 119 kez kullanılan evin sosyal koşulları, 25 kez kullanılan evin fiziki koşulları, 35 kez kullanılan ögeler/nesneler, 12 kez kullanılan mülksüzlük alt kategorilerinin bileşiminden meydana gelen "ev yaşamı" kategorisi 191 kez tekrar ile en çok ima edilen kategoriler sıralamasında birinci sırayı almıştır. Buna karşın, 7 tekrar ile en az ima edilen kategori, 4 kez kullanılan alışkanlık, 1 kez kullanılan yemek kültürü, 1 kez kullanılan yolunu bulmak ve 1 kez kullanılan öğrenci kültürü alt kategorilerinin bileşkesinden oluşan "yaşam biçimi" kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. 177 tekrar ile en çok ima edilen ikinci kategori, 94 kez kullanılan ev içi sosyal ilişkiler, 20 kez kullanılan karşılaşılan güçlükler, 15 kez kullanılan deneyim, 8 kez kullanılan performans, 35 kez kullanılan ev içi normlar ve 5 kez kullanılan ev içi eğlence etkinlikleri alt kategorilerinin bileşiminden elde edilen "toplumsallaşma" kategorisidir. 144 tekrar ile en çok ima edilen üçüncü kategori, 64 kez kullanılan bireysellik, 8 kez kullanılan denetime direnç, 25 kez kullanılan duygusal tepkiler ve 47 kez kullanılan zaman kullanımı alt kategorilerinin bileşiminden oluşan "farklılaşma" kategorisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklılaşma kateogirisinin hemen ardından 185 tekrar ile 2 kez kullanılan mükemmel, 14 kez kullanılan hayatın kendisi, 1 kez kullanılan ideal, 2 kez kullanılan zenginlik, 1 kez kullanılan yapay, 51 kez kullanılan aile evinden farklı, 7 kez kullanılan ora(sı) ve 7 kez kullanılan bura(sı) alt kategorilerinin bileşkesinden meydana gelen "soyutlamalar" kategorisi gelmektedir. 10 tekrar ile 3 kez kullanılan sınav, 1 kez kullanılan ev sahibi, 4 kez kullanılan bireysel baskı ve 2 kez kullanılan kültür baskısı alt kategorilerinin bileşiminden oluşan "baskı" kategorisi en az ima edilen ikinci kategori olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo-2, aynı zamanda kategoriler arasındaki anlamlı benzerlik ve farklılaşmaları da ortaya koyacak derecede dört özgün yoruma sahiptir. Bu yorumlardan ilki, odak grubu görüşmesi esnasında gerçek aktör olan öğrencilerin en çok evin sosyal koşulları, evin fiziki koşulları, ortak kullanılan ögeler/nesneler ve mülksüzlük alt kategorilerinin bileşimini ifade eden "ev yaşamı" kategorisine denk düşen sorunların üstesinden gelmekte güçlük çekmesine karşın; alışkanlık, yemek kültürü, yolunu bulmak ve öğrenci kültürü alt kategorilerinin bileşimini ifade eden "yaşam biçimi" kategorisinde ise hemen hemen hiç sorun yaşanmamasına ilişkindir. Gerçekten de, ev yaşamı kategorisinin en çok önemsenmesi, öğrencilerin yaşadığı ortama, o ortamın kimlerle paylaşıldığına, gönüllü ve karşılıklı bir paylaşma anlayışına duyulan gereksinimin şiddetine dikkat çekmektedir. Nitekim, Likert Tutum Ölçeği'ndeki "daha az ev arkadaşım olsun" önermesini, 8 kişilik örneklemin 3'ünün "kesinlikle katılıyorum", 3'ünün "katılıyorum" ve 1'inin "katılmıyorum" şeklinde yanıtlaması, evin daha az kişi ile paylaşılması gerekliliğini ortaya koyan bir veri niteliğindedir. Öte yandan, yaşam biçimi kategorisinin en az önemsenmesi ise, yine bir önceki ev yaşamı kategorisindeki yaşanılan ortamın paylaşımı konusundaki sorunların altını çizmektedir. Bu anlamda, evin kimlerle paylaşıldığı, gönüllü ve karşılıklı paylaşma ve ortak yaşam anlayışının var olup olmadığı sorgulanabilecek noktaya gelmektedir. Bu, öğrencilerinin ortak yaşam sorununun, yemek yapma, yemek kültürü ve yolunu bulma vb. gibi bir zemin üzerine kurulmadığı anlamına gelir. Diğer bir anlatımla, öğrenciler, temel sorunları olan evin fiziki ve sosyal koşullarını, evlerinde kullanılan öge ve nesneleri, ev yaşamının sürekliliğinde işlevsel araçlar olarak görmesine karşın; yemek kültürü, öğrenci kültürü ve yolunu bulma yetisi gibi alt kategorileri ev yaşamının sürekliliğini dikkate değer ölçüde sekteye uğratacak olan bireysel yaşam biçiminin pekişmesinde işlevsel bir araç olarak görmektedirler. Kaldı ki, dördüncü derecede sorun oluşturan farklılaşma kategorisinin bileşenlerinden bireysellik, duygusal tepkiler ve zaman kullanımı, zaten pekişmiş olan bir bireysel yaşam biçiminin altını çizmektedir. Likert Tutum Ölçeği'ndeki "Ev arkadaşlarımdan etkilenirim" önermesini, 8 kişilik örneklemin 1'inin "kesinlikle katılıyorum", 5'inin "katılıyorum" ve 1'inin "katılmıyorum" şeklinde yanıtlaması, bireyselleşmiş bir yaşam biçiminin diğerlerine bir rol model oluşturmadaki işlevselliğini açıkça ortaya koymaktadır. Üstelik, yine aynı Likert Tutum Ölçeği'ndeki "boş

zamanlarımızda ev arkadaşlarımızla ortak hareket ederiz" önermesini, 8 kişilik örneklemin 4'ünün "katılıyorum", 2'sinin "katılmıyorum" ve 2'sinin de "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtladığı göz önünde bulundurulursa, bireysel yaşam biçiminin boş zaman değerlendirme temelinde şekillendiği daha da belirginleşir.

İkincisi, öğrencilerin, yine kendileri gerçek bir aktör olarak katıldıkları odak grubu görüşmelerinde en temel sorun alanını oluşturan olumsuz görünüm sergileyen ev yaşamı kategorisini, geri dönüşlü olarak soyutlamalar kategorisinde mükemmel, ideal, zenginlik, hayatın kendisi ve aile evinden farklı gibi olumlu soyutlamalarla çerçevelendirmelerine ilişkindir. Üstelik, soyutlamalar kategorisindeki alt kategorilerden biri olan bura(sı), öğrencilerin ev yaşamlarını bir o kadar kendileri ile özdeş ve kendilerine yakın bir ortam olarak algıladıklarının temel göstergesi niteliğindedir. Diğer bir anlatımla, öğrenciler ev yaşamlarında her ne kadar göz ardı edilemeyecek sorunlarla yüz yüze gelseler bile aynı ortamı kendi içlerinde bir öz ve/ya da kendilerinin bir parçası olarak algılama eğilimindedirler. Nitekim, Likert Tutum Ölçeği'ndeki "Öğrenci evlerinin olumludan çok olumsuz yönleri vardır" önermesini, 8 kişilik örneklemin 1'inin "katılıyorum", 3'ünün "katılmıyorum" ve 4'ünün "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtlaması, öğrencilerin yaşadıkları ortamı kendi içlerinde bir öz ve/ya da kendilerinin bir parçası olarak algıladıkları yorumunu dikkate değer ölçüde pekiştirici bir veri olarak değerlendirilmelidir. Üstelik, Likert Tutum Ölçeği'ndeki "Yurtta kalmak evde kalmaktan daha avantajlıdır" önermesini, 8 kişilik örneklemin 1'inin "katılıyorum", 3'ünün "katılmıyorum", 4'ünün ise "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtlaması, öğrencilerin yaşadıkları ortamı kendi içlerinde bir öz ve/ya da kendilerinin bir parçası olarak algıladıkları sonucunu pekiştirici bir başka veri olarak değerlendirilmelidir. Gerçekten de, odak grubu görüşmelerinde defalarca tekrarlanan "aile evinden farklı bir yer burası" ifadesinin evriminden elde edilen soyutlamalar kategorisindeki aile evinden farklı alt kategorisi, sınırsız sorun içeren bu ev yaşamının öte yandan ne kadar içselleştirilmiş olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Üçüncüsü, ev içi sosyal ilişkiler, karşılaşılan güçlükler, deneyim, performans, ev içi normlar ve ev içi etkinlikler alt kategorilerinin bileşiminden elde edilen "toplumsallaşma" kategorisine ilişkindir. Bu bağlamda toplumsallaşma kategorisi en önemli ikinci sorun alanını oluşturmaktadır. Adında da anlaşılabileceği gibi bu kategori, ev içi sosyal ilişkiler, karşılaşılan güçlükler, deneyim, performans, ev içi normlar ve ev içi etkinlikleri de içerek şekilde bir görev dağılımı ve işbölümüne denk düşmektedir. Özelikle ev içi normlar alt kategorisi adeta yemek yapabilme yetisi başta olmak üzere bulaşık yıkamak, temizlik yapmak, çamaşır yıkamak, ütü yapmak ve bütün bu işlemlerin sonucunda ev ortamını tertipli bir şekle sokmak gibi aslında ev yaşamının sürekliliğini sağlayıcı normal koşullarda gönüllü olarak hiç istenmeyen çok ağır işleri kapsamaktadır. Likert Tutum Ölçeği'ndeki "Ev arkadaşlarımla uyumluyum" önermesini, 8 kişilik örneklemin 4'ünün "katılıyorum", 1'inin "fikrim yok", 3'ünün "katılmıyorum" şeklinde yanıtlayanların yanı sıra "kesinlikle katılıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtlayanların yokluğu da üzerine odaklanılması gereken önemli başka bir ayrıntı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, odak grubu görüşmelerinde kullanılan etkin ve uyumlu bir beden dili ile kararlı bir şekilde ortaya konulan "…sanki bu işlerin bir başkası tarafından yapılması gerekiyormuş gibi geliyor bana" ifadesi, bu işlerin ne kadar gönülsüz ve zora dayalı yapıldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Dördüncüsü ise, birkaç yıla kadar öğrenciler üzerinde en önemli baskı unsuru olarak değerlendirilen sınav, başarılı olma, sınıf geçme, ev sahibi, aile, toplum vb. gibi denetim mekanizmalarının günümüzde hemen hemen hiç sorun alanı oluşturmamasına ilişkindir. Diğer bir anlatımla, baskı kategorisi ikinci sırada en az dikkat çekilen kategoriyi oluşturmaktadır. Gerçekten de, öğrenciler daha önceki yıllara ve dönemlere göre günümüz koşullarında daha az denetim mekanizması ile karşı karşıyadırlar. Öyle ki, sadece Denizli'de değil üniversite olan hemen hemen tüm kentlerde artık emlakçılar, öğrencilere verebilecekleri ev ile ailelere verebilecekleri evleri birbirinden ayırmaktadırlar. O kadar ki, çok değil bundan belki de 10 yıl önce öğrenciye ev vermeyen emlakçı tipleri artık gündemde kalmayacaktır. Zaten, öğrenci(lerin) emlakçıdan ev tutması, ev sahibi ile hiçbir şekilde karşı karşıya gelmemesi anlamına gelir. Özellikle Denizli'de öğrencilere verilebilecek evler açık kod listesinden de kolaylıkla anlaşılabileceği gibi apart şeklindedir. Apart daireler, odak grubu katılımcılarının da vurguladığı şekliyle içi möbleli

hale getirilmiş küçük (az odalı), güneş görmeyen, dar ve basık mekanlardır. Apart dairelerini öğrencilere kiralayan apartman sahipleri, aydan aya gelip kapıcıdan kiraları toplamakta ve bu bağlamda hangi öğrencinin hangi dairesinde yaşadığını bile bilmemektedir. Öte yandan, öyle anlaşılıyor ki, günümüzde öğrencilerin ev ortamında yaşamalarına tek engel kendi ailelerinin yurtta kalmalarına ilişkin ısrarlı tutumudur. Ancak, alt kategori-kategori ilişkisine dayanan aksiyal kodlama tablosu, bu engelin de çok değil birkaç yıl içinde aşılabileceğine ilişkin dikkate değer anlamlılık düzeyinde ipuçları içermektedir.

Son aşamada ise, sayıları azalmış ancak daha kapsamlı kategorilerden biri merkezileştirilerek diğer kategorilerle ilişkilendirilir. Böylece, etrafında her şeyin yaşandığı bir olaylar dizisi yaratılarak teorileştirme aşamasına gidilir. Hepsinden önemlisi tüm bu kod, alt kategori, kategori ve seçici kategorinin bileşenleri tek tek nicelleştirilir/sayısallaştırılır. Sonuçlarda kategori sistemi üzerinden sosyal gerçeklik yapılandırılmakta ve tanımlanmaktadır. Bu aşamadaki kategorileştirme işlemi, seçme ve indirgeme, gruplama, genelleme ve kuramlarla ilişkilendirme gibi alt aşamalardan oluşur. Birincisi, eldeki kaynaklardan seçilen örneği oluşturan kelimelerin yoğunluğuna göre kategorileştirilmesini; ikincisi, birinci aşamada elde edilen kategorilerin gruplandırılmasını; üçüncüsü, gruplandırılan kategorilerin genelleştirilmesini; dördüncüsü ise belirlenen kategorilerin araştırma sorunu ile örtüşüp örtüşmediğini ortaya koymak için gereklidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Buna göre, Tablo-3, alt kategorilerin bileşkesini içeren ev yaşamı, toplumsallaşma, farklılaşma, soyutlama, baskı ve yaşam biçimi kategorilerinin sentezi olarak değerlendirilebilecek "öğrenci evi" merkezi kategorisinin oluşum şeklini ortaya koymaktadır. Gerçekten de, bu, öğrencilerin toplumsallaşma ve farklılaşma eğilimleri deneyimledikleri evi betimleme ve tanımlamaları, baskı ve bireysel yaşam biçimleri göz önünde bulundurulmadan en azından daha geniş bir toplumun dikkate değer bir gerçekliğine denk düşen öğrenci evinin sosyolojik bakış açısından açıklanamayacağı anlamına gelir.

Tablo-3: Seçmeli Kodlama: merkezi kategori-diğer kategori ilişkisi

Merkezi kategori	Kategoriler	Kullanım sıklığı
Öğrenci evi	Ev yaşamı, toplumsallaşma, farklılaşma, soyutlamalar, baskı Yaşam biçimi	614

İçerik analizi ve alt teori yöntemlerinden başka bu çalışma kapsamında kullanılan bir başka nitel araştırma yöntemi de söylem analizidir. MAXQDA 10 paket programının analiz menüsündeki metin geri çağırma işlemine göre, söylem analizi uygulanacak kodların belirlenmesinde mesajdan çok mesajın içeriğindeki ilişkilerin incelenmesini önceleyen olumsallık/ilişki analizi tekniği kullanılmıştır. Böylelikle, belirlenen içeriğin hangi sıklıkta tekrar ettiğinden çok mesajların ögelerin hangi ilişki yapısı içerisinde bulunduğu belirlenmeye çalışılır. Buna göre, en fazla tekrar eden kendi(m) (77), arkadaş (66) ve aile evinden farklı (51) kodlarının toplamı 194'tür. Bu kodlar listelendikten sonra toplam sayılarının fazla olduğu göz önünde bulundurularak her 65. bağlama (ifade/cümle) söylem analizi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Ancak, burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta da, en fazla tekrar eden kodların sayısının fazla olmasından dolayı ortam, "aile evinden farklı", "arkadaş" ve "kendi(m)" kodlarından birinin bile bir bağlam içerisinde diğer kodlarla birlikte kullanıldığının belirlenmesidir. Üstelik, en fazla tekrar eden kodların dikkate değer bir bölümü aynı zamanda en az tekrar eden bağlam içerisinde, en az tekrar eden kodların bir bölümü ise aynı zamanda en fazla tekrar eden bağlamın içerisinde geçmektedir. Gerçekten de, bu üç nitelik, öte yandan, çalışmanın güvenilir ve geçerliliğini artıran önemli bir gösterge olarak değerlendirilebilir. Buna göre, belirlenen üç ifade aşağıdaki gibidir:

> 1.a. "İlk önce öğrenci evinde bir aile sıcaklığı olmuyor tabi ki [kinayeli bir dille ve kendinden emin söyledi]. Mesela ev arkadaşınla sorun çıktığında ona haftalarca kırgın ve küskün kalabiliyorsun. Ama aile evinde bu olayı yaşadıysanız sabah olduysa öğlen geçiyor. Çünkü bir samimiyet var bir bağlılık var. Ama öğrenci evlerinde böyle olmuyor. Yani aile evinden farkı aslında çok farklı çünkü dediğimiz gibi zaman artık kısıtlı

değil. Seni kısıtlayan bir şey yok aile yok. 12'de istediğin gibi dışarı çıkabilirsin ama bunu çıkarken de her şeyi göz alarak çıkıyorsun. Yani başına bir iş geldiğinde sorumluluğu kendin üstlenebilirsin. O yüzden yani kişinin olgunlaşması için çok farklı bir ortam ve her öğrencinin bu ortamda kalması gerekiyor." [elini çenesine götürdü ve sözünü bitirdi].

Bu bağlamın temel söylemi, "öğrenci evinde bir aile sıcaklığı olmuyor tabi ki" ifadesidir. Bu ifadeye söylem analizi uygulamak, öncelikle kelimelerin düz, yan ve karmaşık anlamlarının ortaya konmasını gerekli kılar. Buna göre, bu ifadenin merkezi noktası "öğrenci evi" ve "aile sıcaklığı" olarak karşımıza çıkmaktadır. Odak grubu görüşmesinden çıkan sonuç da göz önünde bulundurularak, öğrencilerin yaşadığı ortamın, başta bir ev yaşamı olmak üzere toplumsallaşma eğilimine karşın farklılaşma eğilimini kendi içinde sentezleyen, daha geniş toplumun baskısı altında varlığını sürdürmeye çalışan bireysel bir yaşam biçimi olarak tanımlanması olasıdır. Aile sıcaklığı ise, bireylerinin birbirlerine anlayışla yaklaştığı bir ortam olarak tanımlanabilir. Yan anlam analizindeki en önemli kelime "sıcaklık" olarak karşımıza çıkmaktadır. Sıcaklık, burada karşılıklı çıkar-beklenti temelinde gelişmeyen ilişkileri bir ölçme kriteri ile pekiştirmektedir. Sıcak kelimesinin önemi, aslında soğuk kelimesi ile karşılaştırıldığında daha da belirginleşir. Soğuk ilişkiler, bireylerin birbirlerine mesafeli durmasını gerekli kılarken; sıcak ilişkiler ikincil ilişkilerin aşıldığı daha samimi bir ortamı anlatır.

Karmaşık anlam analizi açısından en dikkat çekici boyut cümlenin başındaki "ilk önce" kelime grubudur. Burada, öğrenci evinde aile sıcaklığının olmamasının diğer ilişkileri de dikkate değer ölçüde bozduğu anlamı vurgulanmak istenmektedir; O kadar ki, bu ifade "tabi ki" ifadesi ile kesinlik belirtecek şekilde bitirilmiştir. Bu ifadenin, kinayeli bir dille ve kendinden emin gülümsenerek söylendiği göz önünde bulundurulduğunda, aile ortamının özlemine vurgu yapıldığı açıkça ortaya çıkar. Üstelik, bu bakış açısı, "arkadaşınla sorun çıktığı zaman haftalarca küs kalabiliyorsun. Ama aile evinde bu olayı yaşadıysanız sabah olduysa, öğlen geçiyor" cümlesi ile de desteklenmektedir. Baka bir anlatımla, kırılgan ilişkiler hep gündemde tutulduğu için böyle bir ortamda bireylerinin birbirine nazının geçtiği aile ortamından farklıdır. Ayrıca, "ev arkadaşı" ile "sorun" kelimelerinin yan yana kullanılması, ev arkadaşlığının temel bileşenlerinden birinin de sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenci evlerindeki toplumsallaşma kaygı ve beklentisinin altını çizen tüm bu sorunlar, öte yandan bireysel boyutta olgunlaşma belirtisi olarak sunulmaktadır. Aile evinden farklı olarak "12'de istediğin gibi dışarı çıkılabilirsin", ancak "sorumluluğun kendine ait" ifadeleri, öğrencileri bireysel olarak olgunlaştıran bir ortamı anlatmaktadır. Bu, öte yandan, aile evinde gençlerin karşı karşıya kaldığı sorunlarının bile yine aile bireyleri tarafından çözülmesinin onların olgunlaşmasının önündeki en büyük engeli teşkil ettiği anlamına gelir. Karmaşık anlam açısından bu bağlamın ikinci önemli kelime grubu ise "aile evi"dir. Burada, öğrenci evlerinin çerçevesi, öğrencilerin geldikleri kültürün gerekli kıldığı davranış örüntülerinin dışında hareket edebilme yeti ve becerisi temelinde çizilmeye çalışılmıştır. Bir anlamda, başta evi içi roller olmak üzere kendi aile, akrabalık, çevre ve kültürlerinin kendilerini yönelttikleri kalıpların dışına çıkabildikleri, kendi ifadeleri ile "kendilerinin kendi çerçevelerinde olabildikleri", istedikleri zaman ders çalışabildikleri, yemek yapabildikleri, televizyon izleyebildikleri ve arkadaşları ile eğlenebildikleri bir ortamdır. Ne var ki, bütün bu avantajların aile sıcaklığının (sabahtan öğleye kadar unutulup giden kırgınlıkların) yerini alabildiği konusu sorgulanabilir niteliktedir. Bu bağlamda, öğrenci bir toplumsallaşma süreci olan aile sıcaklığı ile bir bireyselleşme süreci olan istediği gibi yaşayabilme olanağı arasında temel çelişkilerin üstesinden gelebilme çabası vermektedir. Arkadaşının da konuşmasından sonra elini çenesine götürmesi, öğrenci evlerine ilişkin söylenecek her şeyi ben kendim söyledim, bundan başka söylenecek pek bir şey yok. En önemli şey aile sıcaklığıdır o da olmayınca artık söylenecek bir şey yok anlamına gelir.

1.b. "Ama bunu zaten yapabilirsiniz ki. Nedir ki bireysellikten anladığınız? Yani işte dışarı çıkabilmekse, işte rahat kitap okuyabilmekse, işte şu saatte bir şeyler yapabilmekse, bunu anlarım. Ama ev içinde sorumluluklarda arkadaşının da dediği gibi bireyselleşme olamaz. Yani 6 kişi kalıyorsanız, ben soğan sevmem deyip yemekten kalkan insanlar var. Ya da ben makinede bunu istemiyorum şunu istemiyorum diyerek gerçekten büyük kapris yapan insanlar var. Bu da problem yaratıyor. Bu anlamda insanlar bireyselliklerini

> törpülemeliler bence. Ya da yapılacak şeylerde kesinlikle rahatlıklarını düşünmemelidir. Veya gece 12'de yatılıyorsa öyle yatılacak. Veya sabah kahvaltı yapılıyorsa hep birlikte yapılacak. Ben arkadaşlarımı yüksek sesle kaldırmak zorunda kalıyorum. Arkadaşlar uyanmıyorlar. Bu anlamda herkes kendi tavrını bilecek ve karşısındakini de bilecek [burada el ve kol hareketleri oldukça kendinden emin bir görünüm ortaya koyuyor]. Bu anlamda tabi ki siz kendinizi törpüleyeceksiniz. Arkadaşınız sizi bağlamaz ki."

Bu bağlamın söylem analizi açısından temel vurgu noktası bireysellik ve törpüleme kelimelerinin düz, yan ve karmaşık anlamlarının açıklanmasıyla anlaşılabilir. Bu anlamda, bireysellik gruptan bağımsız hareket edebilme olanağı, törpüleme ise bir şeyin sivriliğini giderme şeklinde anlaşılabilir. Yan anlam analizinde özellikle törpüleme kelimesinin işlevsel bir rolü olduğu görülmektedir. Buna göre törpülemenin yan anlamı, ev bireylerinin hareket alanlarını küçültmek ve buna bağlı olarak onların daha fazla toplumsallaşmalarının önünü açmaktır.

"Ama bunu zaten yapabilirsiniz ki. Nedir ki bireysellikten anladığınız" ifadesi ile başlayan paragraf, daha önceden başlatılmış olan "bireyselleşme" sorunsalının kapsamına bir karşı çıkışa dikkat çekmektedir. Bu ifadenin hemen arkasından gelen "yani işte ….. işte …..işte….." bağlaçları da, bu karşı çıkışın örneklendirilerek pekiştirilmesi anlamına gelir. Bu karşı çıkış yine "bireyselleşme eğilimini"nin ev içi görev dağılımı ve sorumlukları kapsayamayacağına gönderme yapmaktadır. Diğer bir anlatımla, öğrenci evlerindeki ev içi görev dağılımında bireyselleşmenin yerinin olmadığı anlatılmaya çalışılmaktadır. Üstelik, bu alanda bireyselleşme olamayacağını, grupta konuşan arkadaşının aktardığı gibi pekiştirmektedir. Bireyselleşme eğiliminin güçlenmesinin, aynı zamanda kaprislerin de dikkate değer ölçüde artacağının habercisi olacağı vurgulanmaktadır. İşte bütün bu sorunların olmaması için ev bireylerinin bireysel yaşam biçimi dışında kalan ortak yaşama alanındaki bireyselliklerini geri plana atarak karşısındakini de düşünmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Burada ev arkadaşı kelimesinin yerine arkadaş kelimesinin kullanılması, evi paylaşanların kendi bireyselliklerini geri plana itmedeki isteksizliği, katılımcıların anlatımı ile hiç kimsenin kendi kendini törpülememesinden kaynaklanmaktadır. Gerçekten de, herkesin kendini törpülemesi gerektiği, arkadaşınız sizi bağlamaz ki" ifadesinden açıkça anlaşılmaktadır. Bu paragrafta dikkat çeken bir başka nokta ise, anlatımın üçüncü şahıs ile yapılmasıdır. Bu, bir yandan öğrenci evlerinde çok da fazla samimi ve sıcak olmayan ikincil ilişkilerin hakim olduğu; diğer yandan da kuralcılık ve bu kuralcılığa sıkı sıkıya uyulmasının zorunlu olduğu anlamına gelir.

> 1.c. "İşte aileniz yoksa siz varsınız burada. Burada artık siz yapılanmaya başlıyorsunuz. Evdeyken [aile evi kast edilmektedir] hasta olma lüksünüz var. Burada artık ben hasta olmamalıyım diyorsunuz. Çünkü artık başınızda bekleyen biri yok. İlaca verecek parayı bile hesap etmek zorundasınız. Aile her anlamda maddi ve manevi anlamda zenginlik demektir ve buraya geldiğinizde bunun eksikliğini en fazla hissettiğiniz yer. İşte maddi manevi arkadaşlık filan bir yere kadar ama arkadaşının da dediği gibi ailenizin kıymetini anladınız. İşte farklı kültürlerden [kültürel etkileşim kast edilmektedir] gelen insanlarla bir arada yaşamaya başladığınız. Kıyaslar yapabildiğiniz. Aile evinden farklı yer burası ki düşünce yapılarınız bile benzeşmiyor. Evde [aile evi kast edilmektedir] babanızın siyasal, dini düşünceleri sizin kafanıza yerleşmişken, buraya geldiğinizde her şey bambaşka olmaya başlıyor. Farklı bir gözle bakıyorsunuz bence." [gülerek sözü bir sonraki arkadaşına bıraktı].

Bu bağlamın merkezi vurgu noktası "işte aileniz yoksa siz varsınız burada. Artık siz yapılanmaya başlıyorsunuz" ifadesidir. Düz, yan ve karmaşık anlam açısından buradaki iki önemli kelimeden biri "var olmak", diğer ise "yapılanma" olarak karşımıza çıkmaktadır. Var olmak, bir yerdeki [ki burada bu yer öğrenci evidir] hayat belirtisi; yapılanma ise, söz konusu hayatın sürdürülebilmesi için kaçınılmaz bir örgütlenme anlamına gelir. Bu ifadede, yan anlam açısından "öğrenci evinde var olmak" "ailenin yokluğu" ile karşılaştırmalı olarak daha etkili bir şekilde ortaya konmaya çalışılmıştır. O kadar ki, "kıyaslar yapabildiğiniz" ifadesi bile tek başına "öğrenci evinde var olmak" ile "ailenin desteğinden yoksun"luğun karşılaştırmalı bir analizi niteliğindedir. Bu bakış açısı, yine başka bir karşılaştırma içeren "artık başınızda bekleyen biri yok" cümlesinden ve "işte farklı kültürlerden gelen insanlarla bir arada yaşamaya başladığınız…" cümlesinden çıkarsanabilir. Bu düşüncenin,

arkadaşına gönderme yaparak pekiştirildiği dikkat çekmektedir.

Bu ifadenin karmaşık anlam açısından önemi, ifadenin birinci bölümünün "burada" kelimesi ile bitmesi, ikinci bölümünün ise yine "burada" kelimesi ile başlamasıdır. Bu, sorunlarla dolu bir yaşamı önceleyen öğrenci evlerinin aslında ne kadar benimsenen bir ortam olduğunu açığa çıkarır. İkinci önemi ise, aile evinde bütün bireylerin düşünce yapılarının aynı olduğunu ve buna bağlı olarak bir yaşam sürüldüğünü, buna karşın öğrenci evlerinde farklı kültürlerin bir arada olduğunu ve buna bağlı olarak daha sorunlarla içi içe bir yaşam sürülmesi gerekliliğinin altının çizilmesidir. Üçüncü önemi, bu ifadenin "işte" kelimesi ile başlamasıdır. İşte kelimesi, burada bir düşüncenin zihinsel bir imge (resim) haline getirildiğini ortaya koyar. Ayrıca, paragrafın sonundaki "farklı bir gözle bakıyorsunuz bence" ifadesi de, benzer duygu, düşünce ve tutumlara dayanan aile hayatının birey üzerindeki etkisine bir meydan okuma niteliği taşımaktadır. O kadar ki, bireysel sorunları bile ailesi tarafından çözülen birey, artık kendisi ile baş başa kalmakta ve bu anlamda kendi sorunlarını çözmeyi deneyimleyebileceği bir ortamda bulunma olanağını yakalamaktadır.

Buna karşın, en az tekrar eden kodların toplamı, sırasıyla, aile desteği, hoşgörü, benlik, kültür çatışması, ev sahibi, ailenin değeri, yapılanma, ideal, oyun, kütüphane, öğrenci kültürü, yolunu bulmak, kiralamak, zaman kazanmak, bağımsızlık kazanma, büyük ev, serbestlik, gürültü, aile sıcaklığı, kafa dengi, özerklik, kendini tanıma, kendim olabilme, apart, yemek saati, yemek kültürü, kendi ayakları üzerinde durmak, zenginlik, kişiselleşme, göze batma, güvenilir, rahatsız, sakin, güvenlik, kahve, duygusal, katlanmak, makarna, yemek yapmak, fatherbank, kültür baskısı, zaman kaybı, mükemmel, hamarat, kırılmak, sivrilme ve güneş olacak şekilde 71 kez tekrarlamışlardır. Bunlar listelendikten sonra toplam sayılarının az olduğu göz önünde bulundurularak her 23. bağlama (ifade/cümle) söylem analizi nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Bu üç bağlam (cümle/ifade) aşağıdaki gibidir:

> 2.a. "Ya ben öğrenci evlerini kavramlaştırdığımda özellikle öğrencilerin kendi benliklerini bulabildikleri ev olarak düşünüyorum. Kendi hayallerindeki evi [öğrenci evi kast edilmektedir] canlandırıyor sanki. İşte kendi kendim olabildiğim, her şeyi yapabildiğim, özellikle özgürlükten bahsedildiğinde, bana birinin dur çüş .demediği. Ailenin yanında tabi ki de istediğin zaman dışarı çıkamazsın ama bir öğrenci evinde istediğin zaman dışarı çıkabilirsin. Tabi ki de bunun belli çerçeveleri vardır mutlaka. Bunları aşmamak lazım ama bunun dışında rahat olabildiğin, kendi düzenini sağlayabildiğin bir ortam. Kafamın rahat olduğu gittiğimde işte kime hesap vereceğim, ne yemek yapacağım diye düşünmediğim bir ortam. Zaten kendimin kendi çerçevemde olduğumu düşündüğüm bir ortam." ["İşte bu kadar" diyerek sözünü bitirdi].

Bu bağlam tam anlamıyla "özgürlük" ve buna bağlı olarak "kendi olabilmek" sorunu üzerine kuruludur. Özgürlük ve kendi olabilmek, burada toplumsal baskının olabildiğince azaltılması ile yakından ilişkili olacak ölçüde bireysel bir yaşam biçimi anlamına gelir. Bu paragrafın temel söylemi ise "kendi kendim olabildiğim" kelime grubudur. "Kendim olabildiğim" yerine "kendi kendim olabildiğim" ifadesinin kullanılması, toplumsallık kaygısının tam tersi yönde bir özgürlük özlemini dile getirmeye çalışan bir kelime grubu oluşturmuştur. Bu toplumsal denetimden tamamen bağımsız olarak dile getirilen özgürlük eğilimi, öğrenci evinde geç saatte bile dışarı çıkabilme olanağı ile pekiştirilmeye çalışılmıştır. Bu paragrafın ikinci önemli söylemi ise, ilk bakışta bir anlam karmaşası içeriyor gibi görünen ancak dikkatle bakıldığında bireysel özgürlük sorununu dört bir cepheden güvence altına alan, katılımcıların anlatımıyla "kendimin kendi çerçevemde olduğunu düşündüğüm bir ortam" olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada asıl anlatılmak istenen, bireysel bir yaşam biçiminin merkezinde yine öğrencinin kendinin olduğu ve böyle bir merkezin bireysel özgürlüğü dizginleyecek her türlü toplumsal baskıdan olabildiğince arındırıldığı bir ortamdır. Bunun önemli bir göstergesi de, böyle bireysel bir yaşam biçiminin içinde kendi ifadesi ile "kafamın rahat olabildiği", "kendi düzenimi sağlayabildiğim", "kime hesap vereceğim diye düşünmediğim" ve "ne yemek yapacağım diye düşünmediğim" kelime gruplarıdır. Bu öylesine ideal bir yaşam biçimidir ki, hemen hemen bütün öğrenciler "kendi hayallerindeki evi canlandır"maktan geri kalmıyorlar. Ayrıca, paragrafın çeşitli yerlerinde kullanılan "tabi ki de" kelimesi, anlatım sahibinin

düşüncelerini kararlı bir şekilde ortaya koyduğunu göstermektedir. "İşte bu kadar" diyerek sözü bitirmesi de, benim düşüncelerim bundan ibaret, bundan başka söyleyecek bir şeyler varsa siz de söyleyin anlamına gelir.

> 2.b. "Ben bu konuda arkadaşıma katılmıyorum. Çünkü bir kere öğrenci evinde hiçbir şey hazır değil. Kıyafetler, çamaşır, bulaşık, ütü. Bunlar hani kendi evimizdeyken [aile evi kast edilmektedir] hepsi hazırlanıyordu. Hani bu da bende ciddi manada zaman kaybına yol açıyor. … Bu gerçekten çok zaman kaybı oluyor. Bu kitap okumaya ayrılan zaman olsun, entelektüel faaliyetlere ayrılan zaman olsun sizden götürüyor. Hani bu işler sanki başkası tarafından yapılması gerekiyormuş gibi geliyor bana öğrenci evinde…"

Bu bağlamın temel söylemi paragrafın son cümlesi olan "hani bu işler sanki başkası tarafından yapılması gerekiyormuş gibi geliyor bana" ifadesidir. Bu söylemde aile evi ile öğrenci evi "hazır olup olmama" ölçütüne göre karşılaştırılmaktadır. Hazır kelimesinin düz anlamı, bir hizmetin başkası tarafından tüketime uygun hale getirilmesidir. Yan anlamı ise karşıdakinin kullanılmasıdır. Gerçekten de, öğrenci evlerinde ev içi rol dağılımında çıkan sorunların kökeninde "kullanılma kaygısı"nın olduğu ileri sürülebilir. Ev yaşamının sürekliliğinde ev içi rol dağılımı yapılır. Ne yazık ki, bu rol dağılımına herkes eşit derece uymaz. İşte bu rol dağılımına uymama sorunu, rol dağılımına uyan tarafından "ben neden kullanılıyorum" şeklinde yorumlanmaya başlar. Bütün bu gerekliliklerin her bir öğrenci tarafından yerine getirilmemesi, öte yandan, kendini kullanılmış hissedenin, kitap okuma, entelektüel etkinliklere yönelememe gibi kaygılarını gündeme getirerek derinleştirmekte, bu kaygılar daha önceden görev dağılımı sorunu altında gizli olan diğer sorunları da gün yüzüne çıkarmaktadır. Karmaşık anlam açısından ise hazır olup olmama durumuna göre aile evi ile öğrenci evi karşılaştırılmakta ve bunun bir sonucu olarak zaman kaybı sorgulanmaktadır. Arkadaşıma katılmıyorum diyerek önceki bağlamdaki düşüncelere karşı bir duruş sergilediğini ortaya koymaktadır.

> 2.c. "Bi de şey yok mesela. Bir cezalandırıcı bir mekanizmada yok. Bugün bunu yapmazsan mesela işe gitmezsen, adam sizin paranızı keser, bilmem ne yapar. İki gün gitmezsen, bitti der sana. Ama öğrenci ders çalışmadığı zaman en fazla kalır. Bu da onun ne maddi bir sıkıntısına yol açar. Ailesine söylemez, gider yaz okuluna geçer. Bir şekilde halleder öğrenci. Yani bunun hep bir yolunu buluyor öğrenci. Çünkü bir ödüllendirici de bir mekanizma yok, cezalandırıcı bir mekanizma da yok. Onu zorlayacak da, teşvik edecek de bir şey yok. Yani kesinlikle kendisi ile alakalı bir şey bence. Kişinin kendisi halledebilir."

Bu bağlamın temel söylemi, "bir şekilde halleder öğrenci. Yani bunun hep bir yolunu buluyor öğrenci" olarak karşımıza çıkmaktadır. Düz, yan ve karmaşık anlamlar açısından bu ifadenin temel analiz birimi (kelime grubu) "yolunu bulmak" ve "halletmek"tir. Düz anlam açısından yol kelimesi, bir yerden başka bir yere ulaşmak üzere kullanılan bir araç; halletmek kelimesi ise, bir işini üstesinden gelinmesi anlamına gelir. Yan anlam açısından yol kelimesi karşısına çıkan bir güçlüğü aşabilmenin yöntem ve şekillerini bulma yeti, beceri ve sanatı; halletmek kelimesi ise, bir şeyin gerçekleştirileceğine duyulan inancın kısmen alaycı kısmen de umursamaz bir tarzda dışavurumuna gönderme yapar.

Karmaşık anlam açısından yol kelimesi, kullanılacak yöntemin çoğu zaman toplumun öngördüğü istenilen ve beklenilen ölçütlerin dışında gerçekleştirildiğine; hallederiz kelimesi "bakarız" kelimesi gibi bir istek ve talep karşısında hayır demektense isteğin göz ardı edilme çabasına gönderme yapar. Ayrıca, halletmek kelimesi yukarıdaki bağlamdaki gibi "bir şekilde" zarfı ile pekiştirildiği zaman, Makyavelist anlamda meşru olduğu kadar meşru olmayan yolların kullanılmasının da önünü açar. "Bir şekilde halletmek" ve " yolunu bulmak" aynı ifade içerisinde kullanıldığında ise, başarılması güç bir şeyin emek ve çaba sarf edilmeden kısa ve basit yoldan (popülist eğilimlerle) başarmanın türlü yollarını keşfetme yetisine gönderme yapar. Burada öğrencinin "yolunu bulmak" tıpkı asker gibi öğrencinin de toplum içerisinde ayrıcalıklı bir konumu olduğu anlamına gelir. Gerçekten de, öğrenci, her zaman kendisine indirim yapılan, barınma dışındaki diğer gereksinimlerinin (Mc. Danolds kampanyaları, Genç Turkcell ve KampusCell tarifelerinin yanı sıra yemek, giyim, ulaşım, sinema, tiyatro, müze, tarihi yerler, eğlence vb.) daha geniş toplum tarafından karşılandığı, burs ve kredi (resmi ve özel) almada önceliğe sahip olan bir kategori olarak karşımıza çıkar. Bu,

öğrencinin bir anlamda hemen hemen her şeyden muaf olduğu anlamına gelir. Böylesi bir muafiyet, öte yandan öğrenci tarafından üniversiteye gitmemek (düzenli olarak dersleri izlememek), ders çalışmamak, sınavlara girmemek, başarılı olmamak ve mezun olmamak gibi ayrıcalıkları da kapsayıcı şekilde genişletilir. Bu paragraftaki "işe gitmezsen, adam sizin paranızı keser" ifadesi ile açıkça ortaya konmaktadır. Burada, öğrenci olmanın ayrıcalığının yanı sıra öğrenciliğin iş ve meslek edinmede önemli bir araç olduğu anlamı çıkarsanabilir. Başka bir anlatımla, öğrencilik para ve meslek ile ilişkili olarak (analojik) açıklanmaya çalışılmıştır. Ancak, yolunu bulma kodunun odak grubunda sadece bir kez tekrar ettiği göz önünde bulundurulduğunda öğrencilerin her zaman yolunu bulabildiği konusu tartışmalı hale gelir.

Beden dili bir anlatımın etkili hale gelmesinde işlevsel bir role sahiptir. Buna göre odak grubu görüşmesinde beden dilini sözleri ile desteklediği kadar beden dili ile sözlü anlatımının tutarlılığı en yüksek olan katılımcı a.e.olmasına karşın; beden dilini sözleri ile desteklediği kadar beden dili ile sözlü anlatımının tutarlılığı en düşük olan katılımcı ise y.a. olarak karşımıza çıkmaktadır. a.e.'den sonra beden dilini sözleri ile desteklediği kadar beden dili ile sözlü anlatımının tutarlılığı en yüksek ikinci katılımcı İ.Y.dir. İ.Y.'yi sırayla S.K., K.Ö. ve Z.Ç. katılımcıları izlemektedir. Bu sonuç, ayrıca katılımcıların beden dili analizleri ile örtüşecek niteliktedir.

Tablo-4: En çok tekrarlanan kodlardan etkilenen katılımcılar

No	Kodlar	Frekans	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Kendi(m)	77	8	15	18	15	7	4	5	5
2	Arkadaş	66	4	13	3	13	15	6	9	3
3	Aile evinden farklı	51	1	15	10	11	9	3	1	1
4	Ortam	28	2	11	5	1	4	1	3	1
6	Rahat	20	2	6	5	3	3	1	-	-
7	Aileden bağımsızlık	19	1	1	7	3	4	1	2	-
8	Yemek	18	1	5	1	7	1	1	-	2
9	Hayat	14	-	4	1	2	3	-	4	-
10	Bura(sı)	13	1	2	-	6	3	1	-	-
11	Apart	12	-	-	1	3	7	-	-	-
12	Temizlik	11	1	-	1	1	1	2	3	2
13	Sorumluluk	10	-	-	-	6	2	-	1	1
14	Sıkıntı	8	-	1	1	2	4	-	-	-
15	Üniversite	8	-	3	-	1	3	-	1	-
16	Bulaşık	8	-	4	-	1	1	-	1	1
17	Geç dışarı çıkmak	7	-	1	1	2	3	-	-	-
18	Ora(sı)	7	-	1	-	4	1	-	1	-
19	Hazır olmama	7	-	4	-	1	-	-	-	2
20	Mutluluk	7	-	3	-	-	2	-	2	-
21	Planlama	6	-	-	-	-	5	-	-	1
22	Aile evi	6	-	1	3	-	2	-	-	-
23	Düzen	6	-	-	4	1	-	-	1	-
24	Mekan	6	-	-	3	3	-	-	-	-
25	Mülkiyet	6								
26	Saygı	6	-	5	-	-	1	-	-	-
27	Özlenen yer	5	-	-	-	3	2	-	-	-
28	Anlayış	5	-	3	-	1	-	1	-	-
29	Olgunlaşma	5	-	2	-	-	2	1	-	-
30	Evi paylaşmak	4	1	-	-	3	-	-	-	-
31	Karşılaştırma/kıyas	4	-	3	-	-	-	1	-	-
32	Hasta olmak	4								
33	Alışkanlık	4	-	4	-	-	-	-	-	-
34	Çamaşır	3	-	2	-	-	-	-	-	1

Tablo-4: En çok tekrarlanan kodlardan etkilenen katılımcılar'ın Devamı

35	Kalabalık	3	-	-	-	1	1	1	-	-
36	Huzur	3	2	-	-	-	-	1	-	-
37	Ev arkadaşı	3	-	-	-	1	1	1	-	-
38	Sınav	3	-	1	-	-	1	-	-	1
39	Zorluklar	3	-	-	-	-	-	2	1	-
40	Paylaşım	3	1	-	1	1	-	-	-	-
41	Törpüleme	3	-	-	-	3	-	-	-	-
42	Güneş	2	1	-	-	-	-	-	1	-
43	Sivrilme	2	-	1	-	1	-	-	-	-
44	Kırılmak	2	-	-	-	1	-	1	-	-
45	Hamarat	2	-	-	-	1	1	-	-	-
46	Mükemmel	2	-	-	-	-	2	-	-	-
47	Zaman kaybı	2	-	-	-	-	-	-	-	2
48	Fatherbank	2	-	2	-	-	-	-	-	-
49	kırılmak	2	-	-	-	1	-	1	-	-
50	Sakin	2	1	1	-	-	-	-	-	-
51	Rahatsız	2	-	-	-					
52	Göze batma	2	-	2	-	-	-	-	-	-
53	Kişiselleşme	2	-	-	-	-	2	-	-	-
54	Kendi ayakları zerinde durmak	2	-	-	-	-	1	1	-	-
55	Yemek kültürü	1	-	1	--	-	-	-	-	-
56	Yemek saati	1	-	-	-	1	-	-	-	-
57	Apart	1	-	-	1	3	7	-	-	-
58	Kendim olabilmek	1	-	-	1	-	-	-	-	-
59	Kendini tanıma	1	-	-	-	-	-	-	-	1
60	Özerklik	1	1	-	-	-	-	-	-	-
61	Kafa dengi	1	-	-	-	-	-	-	1	-
62	Aile sıcaklığı	1	-	-	-	-	1	-	-	-
63	Gürültü	1	-	-	1	-	-	-	-	-
64	Serbestlik	1	-	1	-	-	-	-	-	-
65	Yolunu bulmak	1	-	-	-	1	--	-	-	-
66	Benlik	1	-	-	1	-	-	-	-	-
67	Hoşgörü	1	-	1	-	-	-	-	-	-
68	Yemek saati	1	-	-	-	1	-	-	-	-

* Bu tablo MAXQDA 10 paket programının analiz menüsündeki geliştirilmiş sözlüksel arama işleminden türetilmiştir.
** Bu tablodaki 1.,2.,3.,4.,5.,6.,7. ve 8. katılımcıların kodları sırasıyla, 1=Y.A. / 2= A.E. / 3=S.K. / 4=İ.Y. / 5=Ç.İ. / 6=K.Ö. / 7=R.E. / 8=Z.Ç.

Baskınlık ölçütünü söz almaya gerek duyulmadan tartışmaya katılma istekliliğine dayalı olan tartışma turu en iyi şekilde belirler. Buna göre, tartışma turunda Y.A. iki kez söz almış ancak hiç etkili olamamıştır. A.E. yirmi dört kez söz almış ve yirmi kez etkili olmuştur. S.K. yedi kez söz almış dört kez etkili olmuş, İ.Y. yirmibir kez söz almış onbeş kez etkili olmuştur. Ç.İ. sekiz kez söz almış sekiz kez etkili olmuştur. K.Ö. bir kez söz almış bir kez etkili olmuş, R.E. üç kez söz almış üç kez etkili olmuş ve Z.Ç. iki kez söz almış iki kez etkili olmuştur. Bu, en baskın katılımcının A.E., en baskın ikinci katılımcının i.y. olduğu anlamına gelir. Baskınlık sıralamasında bunları sırasıyla S.K., R.E. ve Z.Ç. izlemektedir. Ayrıca, k.ö. ikinci en az baskın katılımcı olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa, Y.A. hiç baskın olamayan katılımcı olmuştur. Bu sonuç, katılımcıların beden dili analizlerini pekiştirecek şekilde tutarlılık içermektedir.

Tablo-4'e göre Y.A. 8 tekrar ile en çok "kendim" kodunu; A.E. 15'er tekrar ile "kendim" ve "aile evinden farklı", 13 tekrar ile "arkadaş", 11 tekrar ile "ortam" kodlarını; S.K. 18 tekrar ile "kendim" ve 10 tekrar ile "aile evinden farklı" kodlarını; İ.Y. 15 tekrar ile "kendim" ve 13 tekrar ile "arkadaş" kodlarını; Ç.İ. 15 tekrar ile "arkadaş" kodunu; K.Ö. 6 tekrar ile "arkadaş" kodunu; R.E. 9 tekrar ile "arkadaş" kodunu ve Z.Ç. 5 tekrar ile "kendim" kodunu en çok kullanmıştır. Böylece, "kendim" kodunun A.E. ve İ.Y.; "aile evinden farklı", "ortam" ve "rahat" kodlarının A.E.; "arkadaş" kodunun Ç.İ.;

"yemek" kodunun İ.Y.; "temizlik" kodunun R.E. ile özdeşleştiği açıkça ortaya çıkar. Ayrıca, "kendim", "arkadaş" ve "aile evinden farklı" kodlarını Y.A., A.E., S.K. ve İ.Y.; "arkadaş" A.E., İ.Y., Ç.İ. VE R.E.; "aile evinden farklı" kodunu A.E. ve S.K. 10 ve daha fazla kez kullanmışlardır. Bu, Y.A., A.E., S.K. ve İ.Y.'nin bireyselleşme eğilimini ve buna bağlı olarak bireysel yaşam biçimini daha çok önemsedikleri; A.E., İ.Y., Ç.İ. ve Z.Ç'nin ise toplumsallaşma eğilimini daha çok benimsedikleri; A.E. ve S.K'nin ise bireysel özgürlüğü önemsedikleri anlamına gelir.

Bu tablonun analizinde ayrıca belirtilmesi gereken önemli bir ayrım noktası da, hangi katılımcının hangi kodu daha fazla tekrar ettiğinin yanı sıra hangi katılımcının kendisi ile özdeşleşen kod(lar) ile diğer katılımcılardan hangilerini etkilemeyi başardıklarının ortaya konmasıdır. Başka bir anlatımla, katılımcıların kendi yorumlarını ne kadar sıklıkla tekrarlayarak diğer katılımcıları etkileyebildiği de kararlılıklarının tespit edilmesi açısından önem taşır. Üstelik, benzer yorumun kaç farklı kişi tarafından yapıldığı da oldukça önemlidir. Bu, aynı zamanda odak grubu görüşmesinde kim(ler)in odak olduğunu da belirginleştirici bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna göre s.k. kendisi ile en çok özdeşleşen "kendim" kodunu kullanarak A.E. ve İ.Y.'yi etkilemiştir. ç.i. kendisi ile özdeşleşen "arkadaş" kodunu kullanarak A.E. ve İ.Y.'yi etkilemiştir. A.E. kendisi ile özdeşleşen "aile evinden farklı" kodunu kullanarak S.K. ve İ.Y.'yi etkilemiştir. Üstelik, A.E. "aile evinden farklı" kodundan sonra kendisi ile ikinci derecede özdeşleşen "ortam" ve rahat" kodlarını kullanarak S.K. ve Ç.İ.'yi etkilemiştir. İ.Y. kendisi ile özdeşleşen "yemek" kodunu kullanarak A.E.'yi etkilemiştir. S.K. "kendim" kodundan sonra kendisi ile ikinci derecede özdeşleşen "aileden bağımsızlık" kodunu kullanarak Ç.İ. ve İ.Y.'yi etkilemiştir. İ.Y. "yemek" kodundan sonra kendisi ile ikinci derecede özdeşleşen "bura(sı)" kodunu kullanarak Ç.İ.'yi etkilemiştir. Ç.İ. "arkadaş" kodundan sonra kendisi ile ikinci derecede özdeşleşen "apart" kodunu kullanarak İ.Y.'yi etkilemiştir. İ.Y. "yemek" ve "bura(sı)" kodlarından sonra kendisi ile üçüncü derecede özdeşleşen "sorumluluk" kodunu kullanarak Ç.İ.'yi etkilemiştir.

Tablonun bu iki yorumu göz önünde bulundurulduğunda, S.K.'nin üç kez, İ.Y.'nin bir kez ve Ç.İ.'nin iki kez odakları olmayı başaran A.E. birinci dereceden odak merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. İ.Y.'nin iki kez ve Ç.İ.'nin ve A.E.'nin birer kez odağı olan s.k. ikinci odak merkezini oluşturmaktadır. Buna karşın, Y.A. ve Z.Ç.'nin hiçbir katılımcının odağı olamadıkları görülmüştür.

4. BULGULARIN TARTIŞILMASI VE SONUÇ

Öğrencilerin yaşadıkları ortamdaki sorunlarını Likert Tutum Ölçeği gibi nicel ve odak grubu, alt teori, söylem analizi ve içerik analizi gibi nitel araştırma yöntemlerini bir arada kullanarak gündeme getirmeye çalışan bu çalışmadan elde edilen en önemli bulgu, öğrencilerin bireysel rol dağılımında önemli sorunlarla karşılaştıkları bu evleri geri dönüşlü olarak ideal, kendim olabildiğim, özgürlük ortamı, olgunlaşma vb. gibi olumlu soyutlamalarla tanımlamasıdır. Özgürlük kazanma, rahatlık, kendilerine ayrılan zamanın artışı ve sorunlarını birebir kendilerinin çözmesine olanak tanıması açısından öğrenci evleri ideal ortamlardır. Ancak, aile evi kadar güvenli olmaması, düzenin yürümemesi, yemek ve elbiselerin hazır olmayışı, artan ev içi sorumluluklar, herkesin eşit düzeyde hamarat olmayışı, temizlik gibi sorunların yanı sıra bir de evin küçük, dar, basık ve hepsinden de önemlisi güneş görmemesi, öğrencilerin hayallerindeki evin ideallik düzeyini belirgin bir şekilde azaltmaktadır. Bu temel bulgu ile örtüşen diğer bulgular ise şu şekilde tartışmaya açılabilir:

Bu temel bulguyu destekleyen ikinci bulgu, öğrencilerin en önemli sorun alanının ev yaşamı ve toplumsallaşma kategorileri olduğuna ilişkindir. Öğrencilerin en önemli sorun alanlarının bu iki kategoriye yoğunlaşmasının en önemli nedeni, aile evinden farklı olarak ev bireylerinin farklı kültürlerden gelip ortak yaşam alanı oluşturmaya çalışmaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir ortak yaşam alanının oluşturulmaya çalışılması, aynı zamanda bireysel yaşam biçimlerinin ortak bir noktada buluş(turul)masını zorunlu kılmaktadır. Gerçekten de, öğrenci evindeki pek çok sorunun temelinde bireysel yaşam biçimlerinin geri plana atılmasındaki güçlükler ve buna bağlı olarak benzerliklere dayalı bir "öğrenci evi yaşam biçimi"nin kurulamaması yatmaktadır. Öyle ki, hemen hemen hiçbir öğrenci, öğrenci evine gelmeden önceki davranış, alışkanlık, tercih ve tutumunu geri plana itmek istemediği halde ortak bir yaşam alanının oluşumunun özlemini dile getirmektedir. Ancak, öğrenciler tüm bu bireysellikler geri plana itilmeden ortak bir yaşam alanının kurulamayacağını göz önünde bulundurmalıdır. Söz konusu bu sorun

oda seçimi başta olmak üzere yemek yapmak, bulaşık yıkamak, çamaşır yıkamak, ütü yapmak, temizlik, fatura ödemek, kira ödemek, pazara gitmek, alış-veriş yapmak vb. gibi ev içi rol dağılımı ile pekişmektedir. Bir süre sonra kaynağı ve çıkış noktası unutulan bu sorunlar yumağı, bazı öğrenciler ders çalışırken diğerlerinin yüksek sesle televizyon izlemesi, bazıları uyurken diğerlerinin gürültü yapması, bazıları ders çalışırken diğerlerinin getirdiği ev dışı arkadaşları ile oyunlar oynaması ile daha da derinleşmektedir. Bu psikolojik gerilim süreci, iletişim ve bilgi akışını hızlandıran internet ve cep telefonu gibi araçların da yaygınlaşıp etkin bir şekilde kullanılmasıyla birlikte öğrencileri aile evine gitmede daha çok yüreklendirmektedir. Sürekli aile evine gitme eğilimi ise öğrencilerin bireysel farklılıklarının geri plana itilme olanağına bağlı olarak ortak yaşamın kurulmasını dikkate değer ölçüde azaltıcı yönde işlev görmektedir. Gerçekten de öğrencilerin vize ve final sınavlarının hem öncesinde hem de sonrasında aile evine gitme isteğinin nedeni çalışmanın bu ilk bulgusu ile yakından ilişkilidir.

Üçüncü bulgu, öğrenci evlerindeki ev yaşamı ve toplumsallaşma kategorilerine ilişkin tüm bu sorunların odak grubu görüşmesi esnasında dile getirilen farklılaşma kategorisi ile duygusal tepkiler boyutuna taşınmasına ilişkindir. Bu, uzlaşma, arabuculuk, hakemlik vb. gibi akıl-mantık yolu ile çözülebilecek olan sorunların çözümsüzleşe(bile)ceği anlamına gelir. Bu aşamadan sonra farklılaşma kategorisi bireysel yaşam biçiminin oluşumuna ivme kazandırıcı bir işlev görmeye başlar. Bu bağlamda, tüm bu öğrenci evindeki sorunlar, öğrencilerin içinde hazır-hızlı yemek yenen (fast food), film izlenebilen (sinema), eğlenilebilen alış-veriş merkezleri gibi ev-dışı alan-mekanlarda daha fazla zaman geçirmesi ile sonuçlanır. Böylece, pek çok gereksinimlerin eşit bir rol dağılımı ışığında karşılanması ve ortak yaşam alanı oluşturulması temeli üzerine kurulu olan öğrenci evleri, adeta bir otel ya da pansiyon işlevi ile sınırlı hale gelmeye başlar. Artık bu aşmadan sonra öğrenci evleri, gerektiğinde sadece akşamdan akşama uğranan bir konaklama merkezi niteliğinden fazla anlam ifade etmez.

Dördüncü bulgu, öğrenci evleri üzerindeki geniş toplumun baskısının her geçen gün daha da azalmasına ilişkindir. Zaten öğrenci evlerindeki bireysel yaşam biçiminin pekişmesine ivme kazandıran etkenlerden biri alış-veriş merkezleri, diğeri ise yaygınlık kazanan internet olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyi dönüştüren iki temel mekanizma olarak değerlendirilebilecek olan alış-veriş merkezleri ve internet, öte yandan, yeni-liberalizmin vazgeçilmez temel koşulunu oluşturan bireycilik yaklaşımının daha da benimsenmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Kaldı ki, yeni-liberalizmin bireycilik anlayışı, grup olarak öğrenci yerine tüketim yapan "öğrenci bireyi" daha çok tercih edecektir. Gerçekten de, bireysel yaşam biçiminin son yıllarda ön plana çıkmasını en azından sosyolojik anlamda açıklayabilmek için sınıf bilincinin yerini alan tüketim eğiliminin derinlemesine analizine duyulan gereksinim her geçen gün daha fazla artmaktadır. Üstelik, daha önceki yıllarda öğrencilerin temel sorunu olan "ev bulma kaygısı" bile büyük ölçüde aşılmıştır. Bu bağlamda, sadece Denizli'de değil üniversite olan hemen hemen tüm kentlerde artık emlakçılar, öğrencilere verebilecekleri ev ile ailelere verebilecekleri evleri kategorik olarak birbirinden ayırmış durumdadır. O kadar ki, apart dairelerini öğrencilere kiralayan ev sahipleri dairesinde nasıl öğrencilerin kaldıklarını bile bilmemektedir.

Günümüzde öğrencilerin ev ortamında yaşamalarına tek engel kendi ailelerinin yurtta kalmalarına ilişkin ısrarlı tutumudur. Ancak, bu çalışmadan, bu engelin de çok kısa bir zaman sürecinde aşılabileceğini gündeme getirebilecek önemli bulgular elde edildiğini ortaya koymak gerekir. Bütün bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, öğrenci evlerinin ev yaşamı, toplumsallaşma eğilimi, farklılaşma düzeyi, yaşadıkları ortamı tanımlamada kullandıkları soyutlamalar, baskı ve bireysel yaşam biçimi olmadan en azından sosyolojik bakış açısından anlaşılamayacağı açıkça ortaya çıkar.

KAYNAKÇA

Alasuutari, P. (1995) **Researching Culture: Qualitative Method and Cultural Studies,** Sage Publications, London.

Altheide, D. L. (1987) "Ethnographic Content Analysis", **Qualitative Sociology,** Volume 10, pp: 65-77.

Arık, A. (1992) **Psikolojide Bilimsel Yöntem,** İstanbul Üniversitesi Basımevi, İstanbul.

Backman, K. and Kyngas, H. A. (1999) "Challenges of the Grounded Theory Approach to a Novice Researcher", **Nursing and Health,** Volume 1, pp: 147-153.

Baş, T. ve Akturan, U. (2008) **Nitel Araştırma Yöntemleri,** Seçkin Kitabevi, Ankara.

Berg, B. L. (2004) **Qualitative Research Methods For The Social Sciences,** Pearson, Boston.

Creswell, J. W. (2007) **Designing and Conducting Mixed Methods Research,** SAGE Publications, Oaks.

Corbin, J. and Strauss, A. (1990) "Grounded Theory Research: Procedures, Canons and Evaluative Criteria", **Qualitative Sociology,** Volume 13, pp: 3-21.

Cutcliffe, J. R. (2000) "Methodological Issues in Grounded Theory", **Journal of Advanced Nursing,** Volume 13, pp: 1476-1484.

Flick, U. (1998) **An Introduction to Qualitative Research,** (Çev. G. A. Altay), Sage, London

Glaser, B. G. (2002) "Conceptualization: On Theory and Theorizing Using Grounded Theory", **International Journal of Qualitative Methods,** Volume 1, pp: 1-33.

Glaser, B. and Strauss, A. L. (1967) **Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research,** Adline, Chicago.

Gubrium, J. F. (1988) **Analyzing Field Reality,** Sage Publications, Newbury.

Hogg and Vaughan (2006) **Sosyal Psikoloji,** (Çev. İ. Yıldız ve A. Gelmez), Ütopya Yayınevi, Ankara.

İnal, A. (1995) Yazılı Basın Haberlerinde "Yapısallık" Yanlılık Sorunu, **Toplum ve Bilim Dergisi**, Ankara.

Lee, T. W. (1999) **Using Qualitative Methods in Organizational Research,** Sage Publications, Oaks.

Marshall, C. (2006) **Designing Qualitative Research,** Sage Publications, Oaks.

Maxwell, J. A. (2005) **Qualitative Research Design: An Interactive Approach,** Sage Publications, Oaks.

Miller, G. (1997) **Context and Method in Qualitative Research,** Sage Publications, London, Oaks.

Morgan, D. L. (1988) **Focus Groups as Qualitative Research,** Sage Publications, Newbury.

Patton, M. Q. (2002) **Qualitative Research and Evaluation Methods,** Sage Publications, Oaks.

Parry, K. W. (1998) "Grounded Theory and Social Process: A New Direction for Leadership Research", **Leadership Quarterly,** Volume 9, pp: 85-105.

Phillips, N. (2002) **Discourse Analysis: Investigating Processes of Social Construction,** Sage Publications, Oaks.

Punch, K. (1998) **Introduction to Social Research: Quantitative And Qualitative Approach,** SAGE Publications, London.

Tavşancıl, E. ve Aslan, E. (2001) İçerik analizi ve Uygulama Örnekleri, Epsilon yayıncılık, İstanbul.

Wellington, J. J. (2007) **Research Methods for The Social Sciences,** Continuum International Publications, London.

Tavish, D. G. and Pirro, E. B. (1990) **Contextual Content Analysis, Quality and Quantity,** Volume 24, pp: 245-268.

Weber, R. P. (1985) **Basic Content Analysis,** Sage, Beverly Hills.

Wolcoott, H. F. (1994) **Transforming Qualitative Data: Description, Analysis, and Interpretation,** Sage, Newbury.